

6
3

ISGRAFIKA

ISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

FELHÍVÁS

Sokan kérték, hogy az 1970. évi kongresszusi listánkhoz hasonló cserelistát adjunk ki újból. Az eddigi Pártoló tagok rovat nem vált be. Végeredményben majd minden tagunk gyűjtő, hiszen azért lépett be Körünkbe, és nem biztos, hogy mindjárt van is saját exlibrise cseréire. Mi magunk sem tudjuk, hogy a belépettek közül ki már a gyűjtő. Éppen ezért a Pártoló tagok rovatát megszüntetjük, új cserelistát adunk ki, s azon mindazok szerepelnek, akik arra felvételüket kérik. Ezúttal nemcsak a nevet és lakcímet közöljük, hanem azt is, hogy milyen lapokat cserélnék és milyent keresnek. Minden gyűjtő részére 3 teljes sor áll rendelkezésre s hirdetését a következő formában adja meg:

NAGY Péter – 3300 Eger, Mókus u. 10 – X1 Diskay (10), Vecserka, P1 Lipták (5), – Réz és fametszeteket gyűjt.

KISS János – 1122 Budapest, Rózsafák tere 3 – C2 Kaveczky, Nagy Zoltán, C3 Gacs, Varga N.L., X1/2 Diskay, X1 Perei, X2 Fery (8), Bordás (2), X3 Stettner (2), Gácsi.

A művész neve előtt C2, X2, a technikát, a név után zárójelben lévő szám azt jelenti, hogy az illető művésztől hány exlibrise van!

Színes metszetenél a /2, /3, ... stb. a dúcok számát jelzi.

Aki tehát részt kíván venni a cserelistán, az 1977 július 30-ig szövegét küldje be titkárunk címére.

Hangsúlyozni kívánjuk azonban, hogy a cserelistára csak azok vétessék fel magukat, akik kötelezettséget vállalnak arra, hogy a hozzájuk intézett küldeményre 15 napon belül válaszolnak és viszonozzák a küldeményt. Sajnos vannak olyanok, akik a küldeményt megtartják, azt nem viszonozzák és hozzánk érkeznek a panaszlevelek, az ilyenek itthon és külföldön egyaránt szégyent hoznak a magyar gyűjtőkre.

Meg kell említenünk azt is, hogy egyesek magánszorgalomból exlibriseket gyártanak, amelyek nem ütik meg nemcsak a művészi mértéket, de az amatőrt sem. Ezek a giccses és gyerekes exlibrisek a magyar grafika jó hírnevét rontják. Ilyent ne küldjünk sehova és ne fogadjunk el csereanyagként!

A cserelista összeállításához közöljük az alábbi nemzetközi jelzéseket:

C Mélynyomás	X Magasnyomás	Fotómechanikai eljárások
C1 Acélmetszet	X1 Lapdúc metszet	P1 Vonalas klisé
C2 Rézmetszet	X2 Száldúc metszet	P2 Raszteres klisé
C3 Rézkarc	X3 Linómetszet	P3 Heliogravür
C4 Hidegtű	X4 Ólom metszet	L Kőrajz, síknyomás
C5 Foltmarás	X5 Horganymetszet	S Szitanyomat
C6 Lágyalap	X6 Műanyagmetszet	
C7 Borzolás		

SGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE — XV. ÉVF. 2. 3. SZÁM
 FŐMUNKATARTÓ: SEMSEY ANDOR — A KIADÁSÉRT FELEL: RÉTHY ISTVÁN K.B.K. TITKÁR
 1026. BUDAPEST, II. JÚLIA U. 2/C.

LISSZABON '76

XVI. NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUS

Kongresszusnak kellett annyi akadállyal megküzdeni, mint a lisszaboninak. Portugália története nagyobb fordulópontjának idején, gazdasági és politikai bizonytalanságok közepette, miközben a különböző nyilatkozatok egymást érték szerte az ex librises világban, mégis sikerült tető alá hozni a kongresszust az elismerés és az egészség vezetésével, élén *Artur Mário da Mota Miranda* elnökkel és *Alípio Severino Godinho* titkárral. Az eredeti tervtől eltérően a kongresszust nem ősszel tartották meg, hanem a pedagógusokra és tanulókra tekintettel 1976. augusztus 11–14-ig. A rendezvények helyszíne a Calouste Gulbenkian alapítvány park közepén álló épülete volt. Itt zajlott le a FISAE kongresszus, és a kiállítások és maga a találkozó. Talán a legmeglepőbb volt a külföldi résztvevők kis száma, az eredeti lista szerinti összesen 112 személy közül 68 volt külföldi (ezek a számok a tényleges résztvevőknek megfelelően módosultak, de arányaikban nem változtak) és az egyes országok sem szerepeltek ugyanolyan arányban, mint ahogyan az elvárható lett volna. Senki sem vett részt Ausztriából, Spanyolországból (!), egy résztvevő volt csak Nyugatnémetországból, kettő Hollandiából és nagyon kevesen képviselték Franciaországot, Olaszországot és Belgiumot. Mi magyarok kitettünk magunkért, és tízen képviseltük. A legnépszerűbb vendég természetesen *Gianni Mantero* volt.

Augusztus 11-én, a kongresszus első napján délelőtt adták át a megjelenteknek a FISAE könyvsorozat első kötetét és az ajándék-mappákat. A könyv és mappák ismertetésére később visszatérünk, itt csak annyit, hogy Magyarországot *Varga Nándor Lajos* képviselte és a közölt 8 fámetszetű ex libris közül az egyikének magyar fordítását ebben a számban adjuk közre. Délután nyitották meg a következő

SOL LUCET OMNIBUS
EX LIBRIS KLAUS RÖDEL

Klaus Rödel

Z. DOLATOWSKI

II. díjat nyert falmetszet

hat kiállítást: 1. Tematikus ex librisek (Madarak, virágok, Don Quijote, aktok, humorosak stb.) 2. Nemzetközi ex libris kiállítás. 3. Portugál és külföldi ex libris-bibliográfia. 4. Portugál ex libris általában. 5. Portugál heraldikus ex librisek. 6. Régi superlibrosok. A hatalmas anyag futólagos tekintése is hosszú időt vett igénybe. A válogatás nem volt minden esetben szerencsés. A 174 oldalas katalógus legnagyobb részét, 109 oldalt a portugál heraldikus ex librisek és superlibrosok leírása teszi ki (765 ill. 77 darab). Minket elsősorban a nemzetközi kiállításon szereplő magyar művészek érdekelték. A katalógusnak ez a része csak névvel és címmel sorolta fel a művészeket, közölve kiállított műveik számát. 185 művész közül (a felsorolás sem betűrendi, sem országos sorrendet nem követelt) volt magyar, 79 ex librisrel. Augusztus 12-én délelőtt zajlott le a FISAE plenáris ülése az előadások reményében. A szimultán tolmácsolás angol és francia nyelven történt, sok műszaki zavarral. Nem tudták kialakulni egy olyan közvetlen hangulatú vita, mint például Bledben az asztal körül. Megbeszéléseket képezte Klaus Rödel javaslata az állandó FISAE titkárság létesítésével kapcsolatban. Nagy érdeklődés előzte meg a következő kongresszus helyére vonatkozó javaslatot. Dusan Janousek terjesztette elő a csehszlovák egyesület igényét azzal a megjegyzéssel, hogy hazai hatóságaitól a kongresszus megrendezésére vonatkozó engedélyt még nem sikerült megszerezni. A közgyűlés 1976. év végén adott haladékos engedélyt a csehszlovák egyesületnek, az S.S.P.E.-nek az engedély megszerzésére. Amennyiben nem sikerül a hivatalos jóváhagyást megszerezni, André Gastmans előterjesztése alapján a belgiumi Sint Niklaas városban fogják 1978-ban a XVII. Nemzetközi Exlibris Kongresszust megrendezni. Délután folyamán rövid előadások voltak, majd este az Estufa Fria növénykertet kerestük fel.

Augusztus 13-án döntött a zsűri a pályázati díjak odaítéléséről. Sajnálatos módon a kongresszus felváltása következtében a magyar pályaművek legtöbbje nem érkezett meg idejében, és így a versenyben legjobb művészeink nem is tudtak résztvenni. A rendezőség terhére kell írunk, hogy a pályázat nem továbbította a küldeményeket az új címre, hanem visszaküldte azokat a feladónak. Maga a zsűri és egy előzetes zsűrin kiválogatott művek között történt. Sem maga az előzsűri, sem a technikai szerinti hármas kategória bevezetése nem volt szerencsés ötlet. A klisék kategóriájában a sorrend a következő: 1. M.L. Albessart (Belgium), 2. Antonio Heleno (Portugália), 3. Ch. Blaesbjerg (Dánia). Ebben a kategóriában volt a legkevesebb pályamű, és azok is szerfelett gyengék voltak. A mélynyomású lapok mezőnyében volt vitán felül a legszínvonalasabb. Az első a lengyel W. Kotkowski mezzotinta lapja lett, a második nagy örömünkre az erdélyi Karancsi Sándor, a harmadik pedig a litván S. Eidrigeivicius. A magasnyomású lapok nyertesei: 1. K. Baumgartner (Svájc), 2. Z. Dolatowski (Litvánia), 3. M. Houra (Csehszlovákia).

MGARTNER
nyert linómetszete X3

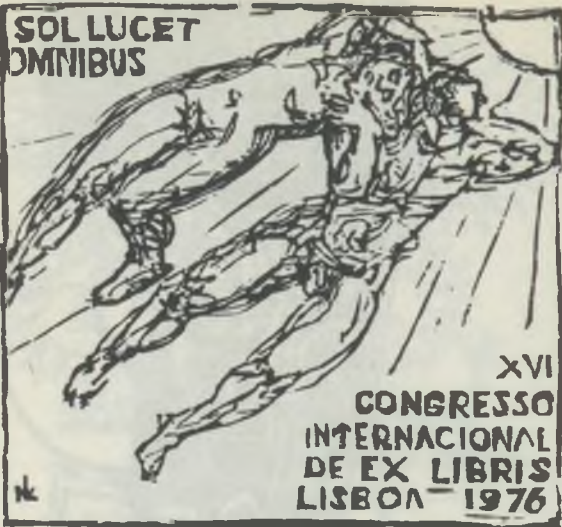
a Calousta Gulbenkian Múzeum kiállítását tekintettük meg. Ez a gyűjtemény egy gazdag ke- szerzeménye volt, melyet a közönségnek átadott. Ugy a múzeum épülete, mint maga az ala- központi palotája egy hatalmas park közepén van. A múzeum gazdag iparművészeti, fest- és szoborgyűjteménye nagy élményt jelentett a látogatóknak. Majd az állatkertbe vezetett az ahol a vendéglő teraszáról néztük a portugál folklór csoport népi tánc- és ének bemutatóját.

só kongresszusi napon, szombaton reggel kirándulásra indultunk Estorilon keresztül a Cabo a sziklához, az európai kontinens legnyugatibb pontjához. Majd felkerestük a sintrai és királyi kastélyokat. A közös ebéd Oueluzban volt, itt osztották ki az okleveleket, amelyek ta- ák, hogy a résztvevők voltak a Cabo de Rocánál, „ahol végződik a szárazföld és kezdődik a és ahonnan a portugál karavallák új világok felfedezésére indultak”. Délután a portugál építő- t két kiemelkedő emléket, a Jerónimo-kolostort és a Belém-tornyot tekintettük meg.

est a S. Jorge erődben volt, ahol Lisszabon polgármestere köszöntötte a résztvevőket. Elhang- z utolsó üdvözlések, majd a vár bástyájáról néztük a Tajó széles vizét és gyönyörködtünk a enetelében, mely – mint a pályázat jelmondata is mondja – mindekre világít: Sol lucet omni- zontlátásra Prágában, vagy Sint Niklaasban!

S. A.

SOL LUCET
OMNIBUS

XVI
CONGRESSO
INTERNACIONAL
DE EX LIBRIS
LISBOA - 1976

STETTNER BÉLA
linómetszete X3/2

VARGA Nándor Lajos fametszete X1

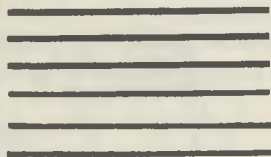
VÁRKONYI Károly fametszete X2

FERY Antal fametszete

III. ORSZ.
KISGRAFIKAI
TALÁLKOZÓ
PÉCS • 1976

grafika Barátok Köre ceglédi csoportja által kezdeményezett Országos Kisgrafikai Találkozó im-
magyományossá kezd válni. Ezúttal a III. Országos Találkozót a pécsi csoport rendezte meg 1976.
17–18-án. A pécsiek e két napra gazdag programot is állítottak be.

találkozó július 17-én 8 órakor jelentkezéssel és a részvételi jegyek átvételével kezdődött, majd
esi Flórián a helyi csoport titkára üdvözölte a résztvevőket. Tíz órakor a Városi Művelődési
pontban *Martyn Ferenc* Kossuth díjas festő és grafikus művész, a helyi csoport elnöke megnyitó
kének felolvasásával vette kezdetét a hivatalos program.

övette a vidéki csoportok titkáraival tartott értekezlet, amelyen a Kör munkájával kapcsolatos
molók és tervek, majd határozat hozatalok hangzottak el. Ezen az ülésen jelentette be *Fodorné*
r Mária a szegedi csoport titkára, hogy a jövő évi országos találkozót a szegediek kívánják meg-
ezni. A titkári értekezleten hozott határozatokat ezután a főtitkár jelentette be a találkozói részt-
vevők.

ős ebéd után városnézésre került sor, megtekintettük a dzsámit, a székesegyházat, a Zsolnay
mótot, a Vasareli és Csontváry-Kosztai kiállítást. Este külön autóbusz szállította fel a találkozói
evőit a TV toronyhoz, ahol a város panorámájában gyönyörködtünk, majd a Misina étterembe
banketten vettünk részt, amely igen jó hangulatban éjfélig tartott.

p július 18-án a Városi Művelődési Központban a meghírdetett pályázat megtekintésére került
pályadíjakat Csorba Tivadar a Városi Tanács Művelődési Osztályának vezetője osztotta ki. A
at tárgya Pécs város és Baranya megye jellegzetességeit ölelte fel.

gyar Képzőművészeti Lektorátus a 10.000 Ft pályázati összeget megosztva a következőknek
3000–3000 forintot kaptak *Szunyoghy András* és *Vén Zoltán* budapesti grafikusművészek,
2000 forintot *Csurgói Máté Lajos* budapesti és *Várkonyi Károly* debreceni grafikusművészek

ézmények által felajánlott tárgyi jutalmat nyerték: *Szatyor Győző*, *Takács Dezső* pécsi és
Mária budapesti grafikusművészek.

A díjkiosztás után Mándoki László a Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztályának vezetője tartott előadást „A népi grafika Baranya megyében” címmel.

A déli órákban autóbuszkirándulást tettünk Siklósra, ahol bőséges ebéd várta a találkozó résztvevőit.

Ebéd után a siklói vár megtekintése következett, majd 3 óraker Máriagyűdre mentünk borkóstolóra, ahonnan visszatérve Pécsre, vendéglátóinktól búcsút véve hagytuk el a „Hotel Nyár” szállót.

A pécsi csoport a találkozó megszervezésével jó és alapos munkát végzett, figyelmes házigazdák voltak, s a résztvevőknek egy kis Zsolnay ezinos kerámiával is kedveskedtek, amely a találkozó emblémáját mutatja.

A szervezés *Szentesi Flórián* és *Kovács József* vállain nyugodott, amely munkához azonban a többi pécsi gyűjtő is hozzájárult s így köszönet illeti meg mindannyiukat.

Réthy István

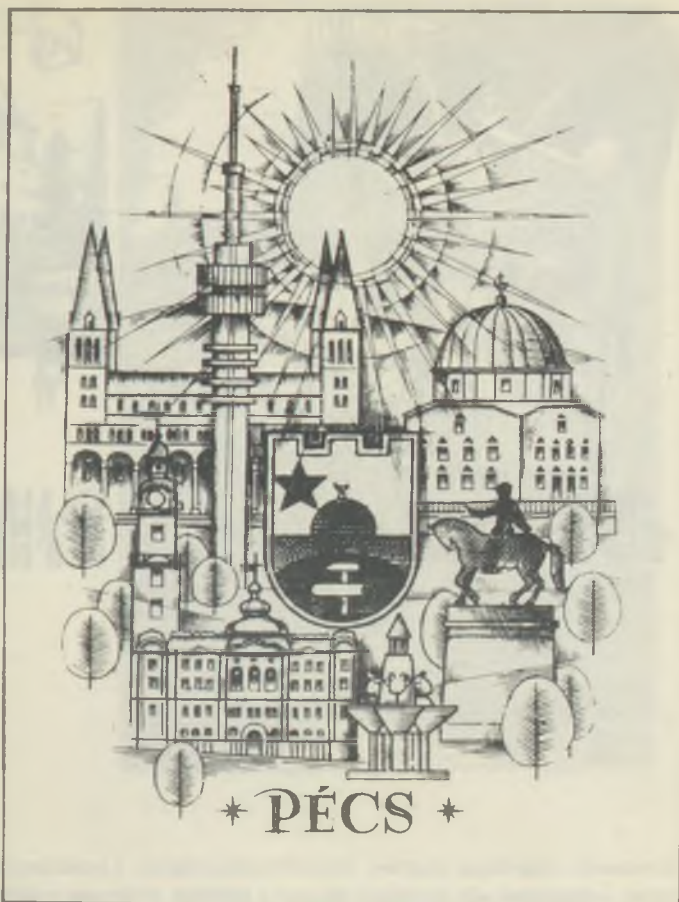
MARTYN FERENC MEGNYITÓBESZÉDE a pécsi találkozón

A Pécsen megrendezett III. Országos Kisgrafikai Találkozó megnyitását *Martyn Ferenc* Kossuth-díjas festőművész, pécsi csoport elnöke vállalta. Betegsége miatt a július 17-i megnyitóünnepségen nem vehetett részt, ezért üdvözlő beszédét Tüskés Tibor író olvasta fel.

A megnyitó első részében *Martyn* mester arról emlékezett meg, hogyan találkozott mintegy ötven esztendővel ezelőtt Párizsban a szép könyvvel és az exlibrissel. A nagy érdeklődéssel kísért írás további néhány részletét az alábbiakban közöljük.

A Kisgrafika Barátainak Köre pécsi csoportjának jutott a megtisztelő feladat, a harmadik országos találkozó megrendezése. A műsorfüzet a kétnapos találkozóra gazdag programot javasol. Természetesen ez, hiszen Pécs hazánk régi, történelmi emlékekben gazdag városa. Ha ugyanis igényes a városunkba érkező turista, két teljes napot betöltő néznivalóval kell számolnia, egyetlen sétával még a felületet sem járhatná be. Egymás fölé került évszázadok időrendjébe ez, a bronzkoré, a rómaiaké, a honfoglaló magyaroké, a muzulmán másfél évszázadé, a pécsi barokké, azután mai városunk ipari, tudományos, társadalmi valóságáé. Vendégeink bizonyára megismerkednek a síkon elterülő, a hegyre épült, a terraszokon és karéjokon megépített várossal; nekünk mégis az a gondunk, hogy a jelenről, a holnapról, a könyvjegy, az ex libris jelenéről, jövőjéről beszéljünk. Megmérés ez, persze nem afféle fiók, melyből elővesszük emlékeinket, igyekszünk azokat hasznosnak, jövőbe látónak tekinteni, aztán vissza rakjuk a számadást és a fiókot visszatöljük a feledésbe.

Ez a bevezető köszöntő, ugyanakkor felkérés. A közösség javaslatait szeretnénk meghallgatni, a kritikát várjuk, a jobbat-akarás, a jobbat-tevés igényét. És hallanunk kell magáról a mesterségről, a mesterség helymunkáról.

EL József
rca C3

1941

nkban az ex libris gyűjtők száma nem nagy. A pécsi sajtóban, rádióban többször hírt adtunk, könyvjegyről, újból és újra felfedeztük, mégis – úgy tűnik –, hogy előadásaink, kiállításaink, mások közepette még ezren és ezren élnek városunkban, akik nem hallottak a könyvjegyrről.

tengetegében élünk, figyelmünket ezek ostromszerűen veszik körül, hajlamaink szerint válaszols. Legtöbbször – természetesen – a pihentetőre, az eligazítóra, mert megnyugtatóak, nem bor fel. Megtörténik persze, hogy nem hallgatunk rájuk, szóba sem állunk a jelekkel. A kérdésre, es-e a könyvjegy gyűjtők száma, újabb kérdéssel könnyebb a válasz, születik-e a gyűjtő, vagy állik, – a játékos ember kevesebbet érő-e gyűjtőgetőnél? És mit gondol a megőrző, hűséges emmagamfajta istentelenről, aki semmit sem őriz meg, semmit sem jegyez fel, de nagyon fontos a a szép könyv, a rajzoktól kísért szöveg, a könyvjegygyel útnak indított könyv.

helme során tehát, elgondolhatjuk, az ember örökké jelezte létezését, valami módon megma-zenetet, jelzést adott magáról – a prehistoriai ember is készített ex libriseket?

STETTNER Béla linómetszete X3

FERY Antal fametszete

A második világháború idejében, Középfraanciaországban, Lascauxban két kis fiú játék közben fedezte fel a világhírévé vált barlangot: elgurult a labdájuk, eltűnt egy nyílásban. A Lascaux-i barlangképek remekművek, — a festő kora ismeretlen, hiszem, hogy fiatal volt, nem öregedett meg, — a történelem előtti időből gyermekrajzokat nem ismerünk.

Lascaux azonban afféle szentély lehetett, a barlangban nem találtak semmiféle tárgyat. Még ex libriseket sem? Északabbra azonban, Páris közelében nemrég az őseiber gyülekező helyeit fedezték fel. Ma úgy mondanák, önkiszolgáló étterem volt, az elejtett állatok csontjai halomszámra kerültek a földre, a tudomány a csontok törési felületéből következtet az elképzelt szerszámokra, az ember — nem kis eredménnyel. Azután mégis előkerült néhány agancsokra vésett rajz és jelzés. De miért? szakadatlan kutatás, a múlt kérdezése, a jel faggatása? Miért e türelmetlen kérdezés Lascaux-ból Zengővárkonyban, szerte mindenütt a világon? Szeretném hinni, hogy az emberi létezést végig kíséri követi az ábrázoló, vagy elvontnak tűnő rajz és véset. Vajon a mi mai jeladásaink, ez az „én vagyó” nem rokona-e, azonos a lesimított agancsokra vésett (nem merem kimondani, ex libriseink rajzainak? Ha nem értjük, csupán homályosan sejtjük a jelzés értékét, bizony arra kell gondolni, hogy is van földünkön hely, ahol a mi könyvjegyeink nem jelentik azt, aminek szántuk azokat.

Városunkban — elismételjük — nem nagy az ex libris gyűjtők száma — de még így sem ismerjük egymást. És mégis, szólnunk kell, hallanunk kell az ex libris társadalmi szerepéről. Az ember világszerte régmúltat faggatja, a jelek értelmezését keresi, a jelzés-vázlatot többre becsüli a befejezettnél. Nekünk most a mai jelről, jeladásról illenék szólni, a gondolat és a könyvjegy méret korrelációjáról, a könyvjegy semmi mással nem helyettesíthető varázsáról.

Dezső fametszete X2

is emlékeztető, közvetlen és értendő beszéd, kézfogás és méretismeret. Ha élőlénynek kép- minden küszöbön belép, szívesen fogadják. Van benne valami haverság, bizalmasság, a kedves ésnek, a titok-közlésnek az a fajtája, melyről eleve tudjuk, hogy nem titokzatos. A készséges, aknem rokon könyvjegy otthon van a vásári sátorban, a múzeumok zártságában, mindig vala- letet érdemlő jelenlét. Mai életformánkban az oly gyakori „félfülle hallás”, az „egyetlen pil- gendő”, az ex libris a nézzük meg együtt, előbb te, aztán én mondok felfedezést. Ugy érzem, is befejezettsége a két pont között meghúzott vagy még annál rövidebb vonal, - nincsenek len, félig kész, abbahagyott könyvjegyek.

iny, alig tenyéryni lap, amelyen legtöbbször gyengéd üzenet érkezik hozzánk — meglepetés- - társadalmi szerepet vállaló gazdag felvonulássá változik — egy napon ex libris kiállítás nyí- ól és a szőlőről.

émáról szól a Biblia, írtak róla, készült festmény és szobor, szólt róla a morál is. Már is sze- őtt a hosszú felvonulás, a fantázia komoly és vidám felvonulása és farsangja, rajzok, melye- al is a méretismeret szabályoz, a mesterség tisztelete kísér.

KÉKESI László linómetszete

Gyermekkoromban (háromnegyed százada) Somogyból, a szederfákkal kísért földutakon indultam. Türeltem a ferencjózsefi horthysta kizsákmányoló, vigasztalan szolgaságot, megéltem a holdra való vágyást, megérhettem a történelem új korszakát, a szocializmust. A jelek, a jelzések, mit magunkról, jeleinkről az arra haladónak bevészt, felrajzolt az ember, végigkísértek, — mindegy jókívánság hász vagy trágárság volt.

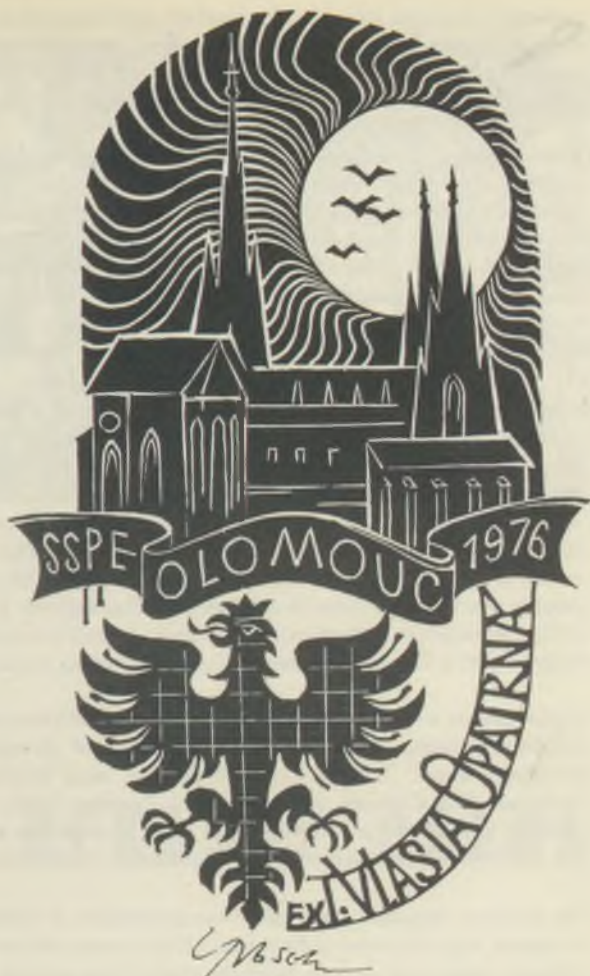
Igen, a jelek rengetege! Egy részük igazi alkotás, amit akar, elmond, minden nyelvű ember

Milliósi betonvárosokban valamelyik emeleten él egy olyan ember, aki ex libriseket gyűjt, jeleket vizsgál, rakosgat, válaszlevelet ír, mert ex libriseket küldtek címére. Azt jelenti ez, hogy a maga gyűjteményéből könyvjegyet, könyvjegyeket küld az ismeretlennek, aki nem tudom hol, meg kell neki a térképen, ismeretlen városban él, lehet, hogy tanyán.

Itt tartunk — holnap is lesznek könyv és könyvjegy gyűjtők, — ez hát a mai köszöntő utolsó mondata? Igen, az ügyetlen szó körülbelül ennyit ér a szép rajz mellett.

A kisgrafika barátainak országos találkozója a pécsi gyűjtők ünnepe; tisztelettel köszöntöm a találkozó résztvevőit és csoportunk nevében köszönöm a bizalmat, az anyagi segítséget, amit Tanácsaink a pécsi sajtótól, a rádiótól évek óta kapunk.

JSEK linómetszete X3

OLOMOUC

vák ex libris-barát egyesület, a Sjezd Sbĕratelů a Pŕátel Ex libris évente megrendezett találko-
gkább túlnónek a hazai jelentőségen, ezt mutatja a résztvevő külföldiek – közöttük kiváló mű-
egyre növekvő száma is. Mi magyarok évek óta szívesen látott résztvevői vagyunk a találkozók-
kalommal Olomouc városa fogadta falai közé szeptember 18. és 19.-én a vendégeket. Magáról
csak annyit, hogy Prága után Olomouc (németesen Olmütz, a régi magyar nyelvben pedig
müszkélkedhet Csehszlovákiában a legtöbb műemlékkel. A találkozó rendezőirodája a B. Vácslá-
blai internátusban volt, a rendezvények pedig a Moravské Zelezárny (morva vasútasok) üzemi
helyiségeiben zajlottak le. A megnyitó szombaton, 18.-án délután 4 órakor volt. Az üdvözlé-
tetések után kezdetét vette a csere, amit mi magyarok őszinte irígykedéssel szemléltünk. A ha-
em asztalait ellepték a kirakott csereanyagok, és bizony nehéz volt egy kis szabad helyet talál-
gyűjtők nagy része csak hazai anyagot gyűjt, de a mi művészeink iránt is érdeklődtek, *Fery*
ttner Béla, valamint az elhunytak közül *Drahos István* lapjait szívesen cserélték. Estefelē zenei
s volt a cseréhez, népi cimbalmos zenekar szórakoztatta a társaságot. Este a zenei színházban

találkozót rendeztek olomouci művészekkel. Aki részt tudott ezen is venni, a cseh nyelv ismerete is tapasztalhatta azt a baráti, intím kapcsolatot, ami a művészeket a gyűjtőkkel összeköti és a felhívásokból, tetszésnyilvánításokból következtethetett arra, hogy az exlibris-barátok szellemes, változatos riportszerű bemutatásokon keresztül ismerkedhettek művészeikkel, tehettek fel kérdéseket.

Vasárnap reggel városnézés keretében jártuk végig Olomouc gótikus és barokk műemlékeit. Itt is, mint találkozó egész folyamán éreztük annak a hátrányát, hogy minden ismertetés csak cseh nyelven történt. Tíz óraor két autóbuszos kirándulás indult: az egyik Litovelbe, ahol a néprajzi múzeum megtekintésére volt a cél, a másik Sternberkbe, a jó állapotban lévő, gazdagon bebútorozott, eredetileg gótikus várállam vezetésű. A várban rendezték be az órágyártás múltját és jelenét bemutató óra-múzeumot is. Olomouc visszatérve közös ebéd keretében búcsúztunk el cseh barátainktól. Ebéd közben 20 (!) tagú hangverseny-fűvészenekar játszott. Itt adta át Illyés Laci bácsi Otakar Hradecny kedves barátunknak, a cseh szlovák egyesület elnökének a budapesti kongresszus emlékére készült plakettet.

A rendezés, néhány jelentéktelen zökkenőtől eltekintve jónak mondható. Minden résztvevő megkapták a tájékoztató füzeteket, amelyekből megismerhette Olomouc látnivalóit, a szórakozási lehetőségeit, a résztvevők listáját. 209 hazai résztvevő között számos kiváló művész nevével találkozhattunk: *Beran, Jiri Bouda, Miroslav Houra, Ladislav Kaspar, Otakar Marik, Dusan Janousek* stb. megjelenésükkel is szorosabbá fűzték kapcsolataikat a gyűjtőkkel. A hét országot képviselő 23 résztvevő közül magyarok voltunk a legszámosabban: kilenc résztvevővel (fenti számokban a kísérők, családtagok és csehek bent!), utánunk az osztrákok következtek. Itt akarták pótolni, hogy Lisszabonban egyetlen magyar résztvevőnk sem volt. *Leo Arras* és *Josef Belder* közszeretnek örvendő belga barátainkat is örömmel üdvözöltük. A megjelent külföldi művészek voltak: *Anatolij Kalasnyikov, Ottmar Premstaller, Erhard Zierl* és *Vén Zoltán* valamint a mi művészeink: *Diskay Lenke, Fery Antal* és *Vén Zoltán*.

Shokás szerint a rendező egyesület most is szabadgrafikákat tartalmazó mappával kedveskedett. A mappánk formátumú mappa 17 lapot tartalmazott, *Frantisek Behoválek, Aljo Beran, Jeronim Grmela, Anna Grmelová, Dusan Janousek, Ladislav Jaluvka, Jana Jemelková, Inge Kosková, Pavel Kotas, Kotasová, Jana Krejcová, Ondrej Michálek, Ladislav Rusek, Jan Sedláček, Ladislav Vlodek, Stanislav Vymetal* és *Josef Weiser* fametszeteit és linóit. A metszetek színvonala változó. Az osztrák amatőr grafikus, *O. Premstaller* római emlékeit 4 linómetszeten megőrző kis mappát nyújtott át a résztvevőknek.

Az olomouci művészek a grafikai bemutatóteremben állították ki ex libriseiket. Ezen a kiállításon láthattuk, hogy Olomouc grafikai élete milyen színvonalas, és itt tudhattuk meg, hogy a ma leginkább elismert csehszlovák ex libris-művészek közül milyen sokakat mondhat a város magáénak. A húsz művész közül csak *Aljo Beran, Anna Grmelová, Dusan Janousek, Ladislav Rusek* és *Josef Weiser* neve emeljük ki. A kiállításon több, már elhunyt művész alkotásait is bemutatták.

A résztvevőkkel folytatott beszélgetések gyakran forogtak a két év múlva megrendezendő nemzetközi ex libris-kongresszus körül. Sajnos, a Prágában megrendezendő kongresszushoz még mindig nem tudták megszerezni a hivatalos jóváhagyást. Őszinte szívvel kívánjuk, hogy fáradozásuk sikerre vezetjen és az arany Prágában találkozhassanak a világ ex libris-gyűjtői és művészei. Az S.S.P.E. jövő évi országos találkozója egyébként Chrudimban lesz, ahol minden bizonnyal ismét a magyar delegáció lesz a legnépesebb.

RÉKASSY CSABA

kötés számának címlapján *Rékassy Csaba* grafikusművész egyik alkotása szerepel. Neve nem is a grafika kedvelői előtt, hiszen műveivel találkozhatunk minden országos jellegű ilyen kiállításoknál. A kisgrafika művelésére méltó lépéseket tett már a művész. A felszabadulási pályázat lapjaiból válogatott „Kisgrafika 1975” című mappában egy rézmetszete szerepel. Ezt a mappát két okból is örömmel gyűjteményünkbe a kisgrafika barátai. Örömet okozott ez a vonzó kiadvány, mert az alkotással szereplő 28 művész között méltó művekkel szerepelnek a magyar exlibris művészet elismert, megbecsült képviselői. De azt is megelégedéssel nyugtázhattuk, hogy a mappában és az előző pályázaton, kiállításon több olyan művész nevével találkozhattunk, akik eddig nem szerepeltek a kisgrafika művelőinek táborában. Ilyen nyeresége a kisgrafikának Rékassy Csaba szereplése is, a kiállításbizottság örömmel vette programjába lapunkban történő bemutatását.

Rékassy Csaba 1937. április 24-én született Budapesten. A Képzőművészeti Főiskolát 1956 és 1962 között végezte el. 1963 óta kiállító művész, itthon és külföldön számos kiállításon vett részt. Kivitelezett művei közül a Balatonkenesén és Zalaegerszegen felállított kerámiaképét, a Pestmegyei Tanács által készített gobelint és a Duna Intercontinental szálló belsejét díszítő tíz darab falemezre festett képeket. A budapesti közönség összegyűjtött műveit először 1971. júniusában láthatta a Műcsarnok

PRUDENTIA

kamaratermében. Ez a kiállítás olyan művészt mutatott be, aki a régmúlt idők ezermestereinek anyaszereteté, hozzáértését idézte alkotásaiban. Merőben eltérő volt ez az alkalom az ott szokásos kiállításoktól, amikor festő festményeit, szobrász szobraikat mutatja be. A grafikusnak „elkönyvelt” Rékassy Csaba ezen a kiállításon a tőle várt fa- és rézmetszeteken túlmenően festményekkel, tűzzománc és rómia képekkel, korongon készült edényekkel és egyéb plasztikai jellegű tárgyakkal lépett elő. A műfaji sokfélesége sohasem ütkeresés. Rékassy sohasem bizonytalan” – írta róla Frank János¹ s erről ki meggyőződhet, amikor különféle technikai jártasságát igazoló műveivel találkozik. Megvallom, megönmuralmat kíván e sorok írójától, hogy lelkesedését félretéve – a lap érdeklődési körének megfelelő szemlélődését csak a grafikákra korlátozza.

Budapesten, a Mártírok-útján levő műteremlakásban él a művész feleségével, Ágota Margit grafikus nővéssel. Az otthonos hangulatú műteremben tett látogatás alkalmával egymás után kerülnek elő a művekből az új, valamint a jól ismert alkotások, a Rondó, Luna, Hajnal-éjjel, Pálinkafőzde, Tanulmány tájképhez, A négy elem, stb...

¹ Frank János: Szóra bírt műtermek, Magvető, Budapest, 1975. 344. oldal

FORTITUDO

szemlélőjét először a művész gazdag fantáziája, a lapokon életrekellett világ bizarr sokrétűsége meg. Ezeket a lapokat nem lehet letenni, ha egyszer kezébe vette a néző! A művész humorral lökődve szinte kézenfogva vezeti a szemlélőt egy soha nem létezett, mégis nagyon életszerű világként rézmetszetek kerülnek ki műterméből, ezt a technikát közvetlensége miatt kedveli. Ennél is nincs szükség közvetítő eljárásra, a lap hatása nem függ a maratás eredményétől. Lapjainak óra, „Pálinkafőző” c. képe akár egy középkori alchimista műhelye is lehetne. Szeretettel idősegeprőbb részleteknél is, így a lap bármelyik részlete az egészből kiragadva is teljesigényű alkotás értékét használta fel az ÉLET ÉS IRODALOM is, amikor 1971. június 5-i számát teljes egészében munkásságának szentelte. Ez alkalommal a lap nemcsak egy-egy nagyméretű grafikát, hanem több kisebb részletét is reprodukálta, bámulatosan „komplett” képi hatással.

Lapjain előszeretettel szerepeltet sok figurát, tárgyat, ezek jelenléte azonban sohasem kelti a zsunzetét. Nemrég a MŰVÉSZET színesben közölte „Égbolt” című, 60 x 30 cm-es rézmetszetét,² alkotásai között is egyik főművét. A téma igen egyszerű: tudósok, kíváncsiak, közömbösek,

² ÉLET, 1976. évf. 10. szám, 3. oldal.

ülnek, állnak, merengenek a világoskék égbolt alatt, melyen úgy ragyognak a csillagok, ahogyan az
Csillagképek Atlaszában megrajzolták. Lenyűgöző hatása ez a tiszta égbolt, mely alatt ott nyüzsög
emberiség, távcsővel és radar-antennával felszerelve, érdeklődően vagy közömbösen, ahogyan ez ma
világon minden nagy dolognál lenni szokott. Életbölcsség és szelíd ironia, finom társadalomkritika
nyilvánul meg ezen a ragyogó kivitelű lapon.

A humor iránti érzékének kiváló példája az a kisgrafikai lapja, melyen sajátos, valóság-hű „bélyegszal-
zaton” mondja el véleményét az alkohol túlzott fogyasztásáról. A barátai számára tréfás újévi üdvözöl-
nek szánt lapon a bélyegek címleteit az elfogyasztott ital mennyisége adja, 1/2 decitől emelkedő né-
hány tékben. A bélyegek képmezijén egy-egy szeszbarát arcképe látható, az elfogyasztott mennyiséggel ar-
ányos torzulásban.

Grafikáiban szívesen fordul mitológiai témákhoz. „Ariande fonala” c. rézmetszetén (melynek részlete
a 17. oldalon közöljük) a görög mondavilág elemei varázslatos eredménnyel ötvöződnek a modern
ber életérzésével.

Rékassy Csaba munkásságának elismerésre méltó része van abban, hogy a magyar grafika olyan tel-
télyt vívott ki magának. Kívánjuk, hogy a kisgrafikában letett névjegyeit számos hasonló, szívesen
gadott alkotás kövesse.

Dr. Szócs

RÉKASSY Csaba rézmetszete (részlet) C2

DISKAY Lenke eredeti fametszete X1/2

DISKAY LENKE

1966-ban indult el Diskay Lenke a Fialok Stúdiója pályázatán elnyert harmadik díjjal az ex libris felé és közel egy évtizede, hogy folyóiratunk lapjain Galambos Ferenc ismertette művésze. A kiállítási és kongresszusi hírek, könyv és lapismertetések, eredetiben vagy reprodukcióban ábrái, valamint a gyűjtők csereküldeményei alapján továbbra is követni tudtuk művészetének elmélyülését és örömmel regisztrálhattuk hazai és külföldi sikereit. Ugy érezzük, itt az ideje hogy könyvjegy-művészetének további állomásait ezen a helyen összefoglaljuk.

1966. decemberében mutatta be Diskay Lenke ex libriseit és kisgrafikáit az Országos Széchenyi kiállításon, Bélley Pál és Galambos Ferenc rendezésében. A 70 lapot leíró katalógus előszó-művésznő őszinte szavakkal vallott könyvjegyművészetéről. Ezt a katalógust, amely elsőként került ki Diskay Lenke kisgrafikáinak sorát, adta ki 114 lapra kiegészítve 1967-ben Klaus Rödel is, a Magyar Könyvjegy-sorozat füzeteként 60 példányban. 1967. október 13-án nyílt meg a Fényes Adolf teremben Diskay Lenkének az a gyűjteményes kiállítása, melynek előkészületeiről az említett cikk már hírt adott. Nagy Ildikó által bevezetett katalógus szerint itt nagyméretű szabadgrafikák mellett 20 ex libris volt állítva. Hasonló összetételű volt az a két bemutató is, amelyen 1968-ban Kaposvárott a Magyar Múzeumban, 1970-ben pedig Pécsen szerepelt férjével, Varga Hajdú Istvánnal együtt.

1970-ben Comoban megrendezett XII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus számottevő nemzetközi díjjal jutalmazta Diskay Lenke számára, aki a „de re coquinaria” témájú könyvjegypályázat III. díját nyerte el. Az 1970 év több szempontból jelentős: a budapesti ex libris-kongresszuson két pályadíjat nyert: Béla-téma első és a csak magyar művészek számára meghirdetett Dürer pályázat második

dja), Klaus Rödel Exlibristen sorozatának újabb kiadványa, mely tizenhat ex librisét adta közre. A gyűl a FISAE Mantero doktor által kezdeményezett könyvsorozat, „Az ex libris művészei” Budapestben kiadott II. kötetének B. Supka Magda avatott tollával róla írt cikke tanúsították, hogy Diskay Lenke az európai ex libris-művészet egyik vezető alakja. Mi sem természetesebb, hogy ezek után a kiállítások kerek után Diskay Lenke meghívást kapott a legrangosabb nemzetközi ex libris-bemutatóra, a Balatoni ex libris-borkban megrendezett V. Biennáléra, amelynek egyik legmegbecsültebb résztvevője lett az 1973 és 1975. években.

A helsingöri ex libris kongresszus is fényes sikert hozott, a XIV. Nemzetközi Ex libris Kongresszus Balatoni Biennáléjének első díját, 1974 nyarán. Megjegyzendő, hogy kevés kongresszusi pályázaton szerepelt a kiállítás jó grafika, mint itt! Ezt a pályadíjnyertes művet eredeti ducról nyomva folyóiratunk is leköszölte.

A hazai pályadíjak sora is tovább gyarapodott: az első keszthelyi Balatoni Kisgrafikai Biennálé pályázaton „Cantus Pannonicus Köröshegy” című kisgrafikájával első díjat nyert 1971-ben, a második balatoni biennálén 1973-ban a balatoni táj híres emberei témára kiírt pályázat díját „in Memoriam Sándor” c. lapjával, majd a ceglédi ősz rendezvényeinek kisgrafika-kiállításán, a II. Országos Kisgrafikai Kiállításon 1975-ben a II. díjat nyerte el.

A vidék kisgrafikák iránt tanúsított érdeklődésére jellemző, hogy több városban került sor Diskay Lenke munkáinak bemutatására. Dr. Arató Antal a Jászberényi Városi-Járási Könyvtár kiállításainak keretében bemutatta Diskay Lenke lapjait, önálló kiállítását 1974-ben rendezte meg, amikor is 53 kisgrafikát mutatott be.

totta ki. Ez alkalommal adta ki a könyvtár kisgrafikai kiadványainak 5. füzetét. 1975 február-
veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár kisgrafikai galériája tárta a közönség elé Diskay
műveit, a fáradhatatlan Poór Ferenc rendezésében. A legújabb kiállítás is vidéken volt, még-
omáromban, 1976. október havában, a Komáromi Napok alkalmával. A Jókai Mór Városi
könyvtárban megrendezett kiállítás tovább növelte nemcsak az exlibrisek kedvelőinek, hanem
ennek művészete híveinek számát is.

emi kiállítás után Diskay Lenkét több hónapos betegsége akadályozta az alkotó munkában. Ba-
tisztelői öröme ez a nehéz idő elmúlt és új meg új lapok jelzik a munkakedv visszatérését. A
szi munkával évek óta felhagyott és így minden erejével művészetének és családjának élhet.

tulajdonság, ami Diskay Lenke könyvjegyeit oly kedvelté, megbecsültté teszi? Méltatói gyakran
azt a hatást, amit a népművészet jelent grafikáira, de egyöntetűen megállapítják azt is, hogy ez
nem a külsőségek leutánzásában nyilvánul meg. Ez a hatás sokkal mélyebb, sokkal eszmeibb sí-
ntkezik. Az intuitív átérzés és a tudatos újratereztetés együttes jelentkezése, ötvöződése működik
grafikák megszületésénél. Népünk lelkivilágának dús fantáziája, színes koloritja, stilizáló hajlan-
gondolatok ritmikus ismétlődése tevődnek át a grafikai művészet nyelvére. A nyomtatás során
vissza a nyomatokba az az eljárás is, amikor a sötét színnel nyomott duc arannyal festékezve le-
eltolódással újra rákerül az előzőre és ezáltal a kép szinte kiemelkedik a papíros síkjából. A
megfelelő árnyalatának Diskay Lenke nagy jelentőséget tulajdonít, a megfelelő színárnyalat ki-
a fontos fázisa az alkotás folyamatának. A könyvjegyek szimbolikája sohasem tolakodó.

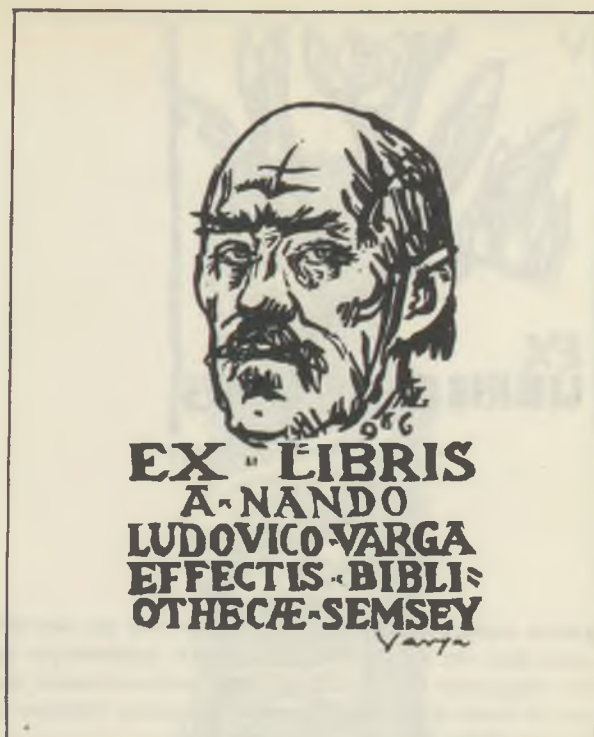

Ahogy a jó bornak először színét, majd illatát és ízét élvezük, Diskay Lenke kisgrafikai először könyvjegyeivel ragadnak meg és a további szemlélődés bontja ki a rejtett, de nem elrejtett gondolatokat. Felismerhetetlen barátunk, Nerone Santagiuliana ex librisén az ő paradox jelmondata: „Mindennek ellentétben tudni kell állani, csak a kísértésnek nem!”, a Rotary Klub exlibrisének ártó és segítő kezei, a helsingőri pályán a kétségek kígyói között vergődő Hamletje és a többi sok-sok könyvjegy vizuális formába öntött gondolata tanúsítják, hogy létrejöttük nem rutinmunka, hanem a szó legnemesebb értelmében vett alkotás munka.

Semsey Anna

R G A
N D O R
J O S

(Az alábbi írás francia nyelven az ex libris művészei C.F.I.S. A.E. könyvsorozat III. kötetében jelent meg a liszaboni XVI. Nemzetközi Ex libris Kongresszus alkalmával.)

r Kisgrafika Barátok Köre részéről a XVI. Nemzetközi Ex libris Kongresszus résztvevőinek ez
nal bemutatott grafikusművész a mai magyar grafikusművészet egyik legtiszteltebb és legmeg-
b alakja: *Varga Nándor Lajos* professzor. Munkában töltött nyolcvan éve dacára ma is alkotó-
ben van; megvalósításra váró tervei még egy középkorú férfi számára is elegendőek lennének!

afikusművész, aki számára nem idegen a színek világa sem (ezt tanúsíthatják olajfestményei és
i), pedagógus, aki a budapesti Képzőművészeti Főiskolán egykor egész grafikusnemzedékeket
grafikusművészetek technikájával és esztétikájával foglalkozó szakkönyvek egész sorának szer-
yeknek gyakran nemcsak írója, hanem illusztrátora, szedője, nyomtatója is volt (úgy mondhat-
gy „Gesamtkunstwerk”-eket alkotott), Varga Nándor Lajos professzor jelenleg elnöke a Kisgra-
tok Körének is.

ndor Lajos 1895. január 1-én született Losoncon. Erdélyben töltött diákévei mély benyomást
ma is számos kapcsolat fűzi ehhez a földhöz. Művészeti tanulmányait megszakította az első vi-
ú. A háború után, 1919-ben volt az első kiállítása. Ettől kezdve minden jelentősebb kiállításon
t, ahol a magyar grafikusművészet bemutatásra került. 1922-ben, már mint az akadémiai okle-
kosa, tovább folytatta tanulmányait a főiskolán *Olgay Viktornál*, kinek később utódja lett a

grafikai művészetek tanszékén. Kinevezése előtt két évet töltött 1929–1931 között ösztöndíjjal Londonban; ott a British Múzeum grafikai gyűjteményét tanulmányozta. Száz számra menő norvégiai feljegyzéseit és vázlatait, így a régi grafikusművészek munkásságát alaposan ismeri. A Royal Society of Painter-Etchers and Engravers Londonban 1940-ben tagjai sorába választotta, majd 1971-ben Honorary Fellowship címmel tisztelték meg.

Ezernyi rézkarc, félezer fametszet és egyéb technikák alkotják grafikusművészi munkásságát, közöttük mintegy száz ex libris és sok alkalmi grafika, melyek tanúskodnak arról, hogy a mester számára kedves ez a különös kis világ. Ex libriseinek témaválasztása és technikája igen változatos. Egy idő óta különösen kedveli a lapducmetszetet, ezt a legarchikusabb grafikai technikát.

Varga professzor résztvesz a magyar kisgrafikai élet minden megmozdulásában; személye összeköti múltat a jelennel, a hagyományt napjaink lüktető korszakával. Nyolcvanadik születésnapjának megünneplésére a debreceni Ajtósi Dürer Ex librisgyűjtő Kör fametszeteiből kis mappát adott ki, melyet a magyar városban: Szegeden, Veszprémben, Keszthelyen és Pápán bemutatták ex libriseit és alkalmi grafikáit, ezúttal pedig ezeket a sorokat és ezeket a fametszeteket nyújtjuk át a kongresszus résztvevőinek és az ex librisek minden barátjának.

Semsey An

Nándor Lajos
metszete X1

EX LIBRIS
DE GORIOVICIS · TVADAR ·

MENYHÁR JÓZSEF

A következő írás a művészt 75. születésnapja alkalmával kívánta szöntenni, a sors azonban úgy akarta, hogy nekrológ legyen: Menyhárt József kezéből 1976. május 1-én örökre kihullott a fametsző vésőcikket változtatás nélkül közöljük. Menyhárt József műveiben vább él.

A debreceni képzőművészeti élet, különösen a grafika múltjában viszonylag folyamatosan kapcsolódik össze a láncszemek. A sor első láncszeme talán a hányatott életű, lengyel származású tipográfus és fametsző *Hoffhalter Rafael* (kb. 1525–1568) munkássága volt, akit a szakma kényszerített arra, hogy bi nyomdász kortársához hasonlóan mestere legyen a fametsző vésőnek. A következő láncszemet a légiumi rézmetsző diákok jelentették, ők nem a mai értelemben vett grafika művelői voltak. Munkáikkal csupán az oktató-nevelő munkát kívánták szemléletesebbé tenni. Tankönyvillusztrációik és térképek, vagy városképek nem művészi alkotások, hanem kiváló mestermunkák, melyek minden ábrázolásban a gyakorlati feladatuk ellenére is betöltötték feladatukat. A következő láncszem a mai értelemben vett grafika művelése, amely századunk huszas éveiben erősödött meg és nőtt nagyra városunkban. Az első világháború utáni években több jelentős grafikus élt és alkotott Debrecenben. Itt munkálkodtak a korszak két jelentős, európai hírnévű művésze: *Gáborjáni Szabó Kálmán* és *Vadász Endre*, mellettük itt dolgozott *Toroczky Osvald*, *Balczer György*, *Bánszki Tamás*, *Dienes János*, *Haranghy Jenő*, *Nagy Sándor*, *János*, *Senyei Oláh István*, (dobi) *Oláh István*, *Nagy Ferenc*, *Petry Béla* stb. Már a század elejétől kezdve a művészek közösen igyekeztek megvalósítani elképzeléseiket. Együtt dolgoztak és állították ki a Művészeti Társaság kiállításain. Közösen készítették levonataikat a Fém- és Faipari Szakiskola rajztermében, 1935-től *Nagy József* vezetésével az Ajtói Dürer Céh-be tömörülve emelték nemzetközileg is elismertté a debreceni grafikát. Ennek a „láncolatnak” kiemelkedő és munkásságával előremutató tagja a 75 éves MENYHÁR JÓZSEF is.

József Menyhárt

József Menyhárt

t Józsefről elmondhatjuk — de ez általában érvényes a két háború közötti debreceni művészek-hogy benne élt az élet sűrűjében. Közösségi ember volt már akkor is, amikor ennek szükségessé-csak kevesen ismerték fel, és kevesen is éltek vele. Nem akart sohasem behúzódni az alkotói ön-űvös — talán kényelmes és biztonságos — magányába.

yhárt Józsefnek festészetében is figyelemre méltó értékeket találhatunk, nevet már a harmincas mint grafikus vívott ki magának. Gazdag grafikai munkássága nemcsak a debreceni, hanem az ai grafikatörténet huszadik századi részének is szerves és fontos eleme.

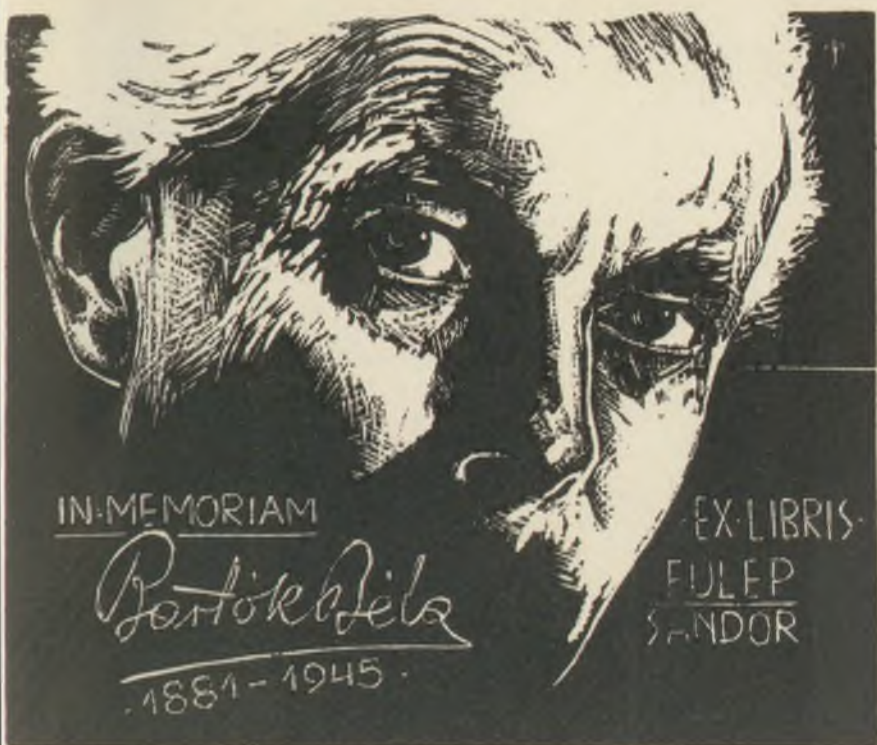
művészetében — mint minden igazi, önmagával örökké elégedetlen, az önkifejezés új formáiért harcot folytató művészeben — több korszakot lehet megkülönböztetni, bár e korszakok között esen nincsen túl éles elválasztóvonal. Munkásságát lassú, folyamatos fejlődés, nem robbanás-lusváltozások jellemzik. Művészi erényei közé tartozik az is, hogy grafikai lapjain az értékként ő sajátosságokat átmeneti az új kifejezési forma kereteibe. Ez azért lehetséges, mert Menyhárt unkásságának alapélményei a valóságból fakadnak és ezeket művészi fejlődése minden korszaká-sta eszközökkel igyekezett képpé formálni. Humanista szemlélete és érzékenysége vitte közel az z, mind nagy-, mind kisgrafikáiban.

Érdeklődése igen korán az ex libris és az alkalmi grafika felé fordult. Öröme és problémára érzékeny egyénisége, kitűnő emberismerete, humánuma tette alkalmassá Menyhárt Józsefet arra, hogy ebben a bensőséges műfajban is megtalálja az önkifejezés különös eszközét. Gazdag ex libris és alkalmi grafika adatsorában is megtalálhatjuk stílusváltozásainak korszakait, azzal a különbséggel, hogy a szimbolikus formanyelv jobban megkötötte kezét, mint a szabad grafikában.

Fametszetein kezdeti korszakában a kis méretekhez szabott kompozíciós rend kialakítása néha nehézséget jelentett, s a tér kitöltésében is inkább zsúfoltság jellemezte. Ekkor még markáns, darabos vonalakkal és foltokkal dolgozik. Rövid időn belül azonban megtalálja a belső és külső egyensúlyt. Jellegzetes teremtő ereje átsegítette a kezdeti nehézségeken, és sajátos nyelve kialakult mind metszőtechnikájában, mind mondanivalójának tekintetében. Lapjai belső nyugalmat árasztanak, és kidolgozásuk is tökéletesé válik. Karcban vonalas, kevés tónusú lapokat alkotott. Így adta meg mondanivalójának keretét.

Mint fametsző megtanulta ismerni és becsülni az anyagot. A fa rideg és hajlékony, kimért és közlékeny egyszerre. Kezdeti naturalisztikus majd később expresszív hajlamokkal telt korszakában Menyhárt az alakokat is síkban látta és jelenítette meg. A fehér vonalaknak a fekete háttér szükségszerű, de művészileg indokolt eszközük. A folt-vonal együttes kifejező erejét, egyensúlyba hozni, a fekete-fehér kapcsolatát drámává fokozni csak sajátos metszőtechnikával lehet. Menyhárt József megtalálta a sajátos metszőtechnikát: a fekete alapból nagyobb fehér folt segítségével bontja ki a formát s a testszerűséget a fény-árny metszőmegoldás váltakozó, egyéni módszereivel biztosítja, hogy sugárképszerűen hol a munkaigényesebb pontozó modorral. Így ad metszeteinek lírai hangulati alapot, mely összhangban van az erőteljes drámai emóciók érzékeltetésével. Humorában a filozófikus alapvetésű szellemiség uralkodik, iróniájában is legfeljebb csak feddeni akar, de ütni, büntetni soha. Mindebben mélyen megismeri a művészetet, mindenkit magához ölelő emberszeretete teljesedik ki ezeken az alig tenyérnyi alkotásokon. Ezekben a miniatűr grafikákban is van valamiféle mélabú, mely az együttérzés melegével hívja fel a figyelmet arra, hogy milyenek vagyunk. Különös tehetsége van ahhoz, hogy ezeken a kisméretű lapokon

MENYHÁRT József eredeti fametszete X2

„szerelem, halál” minden változatát megjelenítse. Grafikáit tárgyiasság felé hajló stílus, súlyos, érzéstől átfűtött művészet jellemzi. Egyik jelentős méltatójának szavai szerint Menyhárt kájának gyöngyszemei, az ex librisek egy része is mély gondolatiságot hordoz: kifejezi a meg-
egyéniségét, véleményét, ízlését, az élet, a sors dolgairól. Szépek a klasszikusan harmónikus
gy, oldott líraiságukkal vagy vad dinamikus erejükkel. Ezek funkciója nem az erotizálás, ha-
ősi természet finom oldalának: az ihlető, vigasztaló, életet adó, termékeny gazdagságának hang-
a. Sok ötletességet, fantáziát árulnak el a groteszk, humoros, amolyan „csúfondáros rajzola-
ex librisek érzelmi, hangulati, ízlésbeli skálája tehát a lehető legtágabb. (Kürti Katalin).

lottak különösen érvényesek szociális érzékenységű, társadalmi problémákkal foglalkozó lap-
ősorban nagyméretű grafikáira (Szegények fája, Szegényasszony ebédje stb.) Az utóbbi évti-
n sokat foglalkoztatták a társadalmi kérdések is: békevágyát fejezi ki több újévi alkalmi gra-
gy a Hazafias Népfrontnak készített különböző kisméretű illusztrációkon.

Lenkey István

MENYHÁRT JÓZSEF ÉLETRAJZI ADATAI

1901. szeptember 22-én született Debrecenben
1920-ban érettségi vizsgát tett
1921–1946-ig adóügyi tisztként a Város szolgálatában állt
1926–1928 között Toroczkay Oszvald vasárnapi festő iskolájában ismerkedik a festéssel alapelemekkel
1932-től a Debreceni Képzőművészek és Műpártolók Egyesületének művész tagja
1935-től az Ajtósi Dürer Céh tagja és pénztári ellenőre
1940-ben a Magyar Grafikus Művészek Egyesületének (Budapest) tagjává választják
1945-ben a Debreceni Ady Társaság tagja lesz
1946-tól a művészek Szabadszervezetének debreceni titkára
1946-ban Nancy-ban (Franciaország) Diplôme d'Honneur kitüntetésben részesül
1947–1962-ig a Déry Múzeum művész-restaurátora volt
1947-ben felveszik a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületébe
1948-ban Debrecen város egy alkalomra alapított Petőfi díjával tüntetik ki
1952-től tagja a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapjának
1962-ben a IX. Ex libris Kongresszuson (Páris) bronzérmet kap
1965-től több éven át titkára a Magyar Képzőművészek Szövetsége Keletmagyarországi Területi Szervezetének
1967-ben a Munkaérdemrend ezüst fokozatával tüntették ki
1969-ben Hajdu–Bihar megye és Debrecen város művészeti díját kapta
1970-ben hazánk felszabadulásának huszonötödik évfordulóján felszabadulási emlékérmeket kapott
1972-ben a Szakszervezetek Hajdu–Bihar megyei Tanácsának képzőművészeti díjával tüntették ki

ORIOLO M. DIVÍ

nagyar művész és kisgrafikagyűjtő élvezi a lényéből sugárzó meleg barátság és szeretet örömét, öröködnék ex librisei szelíd humánusát, és ez indította arra, hogy közelebből megismertessem bárt a magyar kisgrafikabarátokkal.

M. Diví, teljes nevén *Josep Oriol Maria Diví Coll*, 1924. február 12-én született Esplugues del Regat-ban, egy Barcelona közelében fekvő kis faluban, az édes Katalónia („Dolça Catalunya”) n. S itt mindjárt megjegyzem, hogy bizonyára nem véletlen az, hogy a spanyolországi ex libris-őzpontja Katalónia. Ez a föld adta a világnak a századfordulón *Josep Triadó-t*, *Alexandre de Gaudí-t*, itt működnek napjainkban *Antoni Ollé Pinell*, *Antoni Gelabert* és még sok más művésze a rjegyeknek, itt volt az egyik legnagyobb nemzetközi jelentőségű ex libris-kongresszus 1958-ban élnek a legjelentősebb spanyolországi ex libris-gyűjtők is. Katalóniának az ex libris-művészetben fontos szerepére már Siklóssy László is felhívta a figyelmet nagy ex libris-monográfiájában.

M. Diví már ifjú éveiben is nagy érdeklődést mutatott a művészetek iránt. A barcelonai Acadé-
 baixas-ban 1939–1940-ben főleg rajzolni tanult. Ezután lép be az egyik barcelonai papi szem-
 nba és 1952-ben szentelik pappá. Négy évig mint világi pap működik és 1956. július 3-án belép
 cések Montserrat-i kolostorába, amelyik egyike Európa leghíresebb kolostorainak. A néhol egé-
 fantasztikus sziklaképződményekben gazdag hegy a katalánok szent helye volt. Itt kapott
 er ihletet a Parsifal megkomponálásához, és ez a hely lett otthona Oriol M. Divinek is, kit csak
 nányai szólítottak el innen egy időre. Itt végre alkalma nyílt arra, hogy különféle tanfolyamo-
 esteni és rajzolni tanuljon, valamint arra, hogy *Josep Grau i Garriga* barcelonai művész irányítá-
 elsajátítsa a metszés technikáját. Az 1960–1962 években két művészeti tanfolyamon vesz részt
 onában A Conservatori de les Arts del Llibre-n, a könyvművészeti konzervatóriumban olyan
 művészek irányításával, mint *Antoni Ollé Pinell*, *Maria Josefa Colom* és *Joan Commeleran*.

Majd 1969-ben és 1970-ben mód nyílik arra, hogy felkeresse egy sorát Európa vezető művészeti múzeumainak. 1971 óta Jeruzsálemben él, az ottani Ökuménikus Intézetben dolgozik, ahová rendje helyezte át. 1977-ben fog ismét visszatérni az ő szeretett Montserratjába. Diví páter sokoldalú művész, aki jól ismert grafikai alkotásai mellett a pikurát is műveli s ezek mellett a versírás is foglalkoztatja. Művészi ars poetica-járól a művész így vall:

„Gyermekkorom óta – amikor az elemi iskolába jártam – nagy hajlamot éreztem a rajz, de az irodalom iránt is, közelebbről a versírás iránt. Művészetek, melyeket a periódusonként váltakozva műveltem. 16–17 éves koromig inkább rajzoltam, 17-től 28 éves koromig inkább verseltem. Ezután mindkettő egyformán foglalkoztatott: azonban mégis a grafika fogott meg jobban. De tollrajzokat is készítek és nagyméretű olajpasztell-rajzokat. Ma a verselés csak kis alkalmi írásokra korlátozódik, de azért érzem, hogy továbbra is lappang bennem. Verseimet katalán nyelven írtam. Legutóbb 1973-ban jelent meg 7 versem egy kis antológiában, melyet a Diputació Provincial de Barcelona adott ki szülőfalum községi vezetőségével közösen: L'espluga íntima címen (Espluga katalánul barlangot jelent, utalással a szülőfalu nevére). Minden grafika technikát megpróbáltam, de kedvencem a fametszés maradt. Mindig szerettem a szépen nyomtatott könyvet és főleg a szépen nyomtatott grafikát és igen boldog órákat töltöttem montserrati kolostorom nyomdájában. Be kell vallanom, hogy a művészetek gyakorlása végtelen öröm, de sokszor mély fájdalom forrása is volt számomra. Örömmel, ha művészi eredményt sikerült produkálnom, fájdalom mindannyiszor, amikor nem sikerült a kívánt művészi nívót elérni. El kell még mondanom, hogy az ex librisekkel való foglalkozás sok örömet szerzett számomra azért, hogy őszinte barátságok szövődtek általuk művészek, gyűjtők és énköztémek. Hogy vannak jó barátaim például Magyarországon, azt ezeknek a kis lapocskáknak köszönhetem, amelyeket annyira szeretünk.

Oriol M. Diví visszavonult a világtól, ez azonban őnála nem azt jelenti, hogy elzárkózott a világtól. Kiterjedt levelezése révén állandó kapcsolatot tart, figyeli és nyomon követi a művészet, de elsősorban a grafika eseményeit, a stílusok változásait és jól ismeri a magyar művészek munkáit is. Az útjuk elején tartó grafikusok éppen úgy számíthatnak támogatására, mint a gyűjtők, mert többirányú tevékenysége mellett mégis csak az ex libris az, amivel legszívesebben foglalkozik.

A jelentősebb európai gyűjtők mind metszettek vele lapokat, és több magyar gyűjtő számára is készített ex libriseket. Könyvjegyeinek száma meghaladja a 120-at. Ezeket jellemzi a világos, biztos vonalvezetés, a lényegre kifejező kompozíció és mindenenekelőtt az őszinteség. Nem keresi az új formákat, nem kísérletezik a kifejezés újabb és újabb módjaival, – biztos abba, hogy jól csinálja azt, amit csinál, – hívó lélekkel, aki szeretettel nyújtja művészetének áldásait. Oriol M. Diví a lelkes gyűjtői munkából

1. DIVI eredeti fametszete X2

te a részét. A mosterrati kolostor értékes metszetgyűjteménnyel is rendelkezik. Ezt a gyűjteményt a kolostor könyvtárának egy külön terme őrzi. A lapokat pontosan rendszerezve kezelik, jele mintegy 14.000 lapot őriznek és a reneszánsz művészettől kezdve felöleli a mai kor alkotóinak is. Ennek a gyűjteménynek a gyarapításában nagy érdemei vannak művészünknek is.

ik Magyarországon igaz baráti szeretettel figyeljük művészi kibontakozását, örömmel látjuk azt a fejlődést, ami az utóbbi évtizedben alkotott ex librisei során végig követhető és ez elmondható azok a kivitelezéséről és grafika kompozícióinak művészi színvonaláról. Reméljük, hogy mód nyílik arra, hogy Oriol M. Divi egyszer Magyarországon is üdvözölhetjük és megszoríthatjuk azt a kezet, annyi szép metszettel örvendeztetett meg bennünket. Végezetül álljon itt egy katalán nyelven írt verse, azon a nyelven, amely közel áll a régi provánszhoz, a középkori trubadurok nyelvéhez:

Que resta?

Els records es trenquen
com cristalls. Bocins.

Les aigües s'esmunyen
i els ocells esquius.

El verd de l'acácia
malalteja. Cau.

Resta l'esperança
i aquest cel tan blau.

ul: Mi marad meg?/ Az emlékek széttörnek,/ mint a kristály. Darabokra./ A vizek elfolynak/
nk madarak is elszállanak/ Megmarad a remény/ és az ég, mely oly kék.)

Dr. Csányi István

MATA JÁNOS

BEFEJEZŐ RÉSZ

1939-ben jelentek meg Fazekas Mihály: Lúdas Matyi-jához készült fametszetei, az Exodus kiadónál (szülte Nagy Károly debreceni nyomdájában). A fedélen nyomtatott metszeten kívül 10 illusztráció a szöveg között jelent meg, elég különös rendezésben, mert néhol kettő is követi egymást, máshol pedig gúnyosan állnak a metszettek. Valamennyi a fény-árnyék, a fekete-fehér éles ellentétének, az ebben a művészetben a lehetőségeknek teljes kiaknázásával, festői hatásokkal készült. Ezek a metszettek is, mint szinte minden a művészen, amelyen embert ábrázol, öregesen eltűzött figurákkal találkozunk. Ebben a Lúdas Matyi-jában – szemben a hűz fametszetű könyvjegy Lúdas Matyijával – nyoma sincs a matyiszerű fiataliságnak. A metszeten ez, mintha vékony alakokban képtelen lett volna kiélni duzzadó tehetségét, mindent vaskosra mált. Többnyire fekete háttérből fehér foltokkal formálja alakjait, de vonalas árnyékolással is él a művészen. A dekorativitás eddig sem jellemezte Matát, ezeken az illusztrációkon pedig éppen nyoma sincs. A fehér foltokat szinte a véksőkig felaprózza, ezzel ér el drámai hatást, nem a helyzetekkel szembe álló alakokkal. Vagyis a kifejező vonal és folt drámaisága nem fedi a cselekmény mozgalmasságát. Amennyiben az illusztrációkról, meg kell állapítani, hogy összbenyomásuk súlyos, fekete foltjukkal megbontják a szövegben is füzetszerű könyv egységét, a szövegtükör és az illusztráció ezért nem olvad össze a költői művészetben nélkülözhetetlen egységgé.

Zártan keretezett fametszet díszíti *Fehér Gábor*: Az utolsó nagybotos c. kötetének fedelét (Bp. 1940. Exodus kiadás), valamint az Obsidio Patakiana ugyancsak 1940-ben az Exodusnál megjelent kötetének fedelét is. Mindkét metszet zsúfolt, tömör lap és a regény cselekményéből merített témát ábrázol. Az Obsidio Patakiana fedelére Mata fába metszette Fehér Gábor aláírását és monogramját, de az aláírás mesterkéltén került a fedélre, a monogram pedig jellegtelen, mintha Mata sem lelkesedett volna az aláírás megoldásért. Valószínűleg ő rajzolta a címszövegek betűit is, mintegy önkéntelenül is igazolva, hogy a rajzolt betű a lehető legritkább esetben éri el az acélba vésett betű szépségét. Az övé sem éri el

megjelent a Toldi Mata 12 fametszetével (a fedél fametszetét ifj. Mata János készítette). Egy-egy lap valamennyi 138 x 99 mm, egyedül a 4. énekhez készült kisebb egy mm-rel. A kiadvány eredetileg papírosból készült, s a nyomatok sem sikerültek, emiatt Matának joggal ment el a kedve az írástól, noha idővel mégiscsak visszatért hozzá. A Toldi metszetek némi formai változást mutatnak a későbbiekhez képest. Ezeken ugyanis kevésbé aprózta fel a felületet a fény-árnyék, a fekete-fehér közeivel. Több a szálkás elem a rajzokban.

Érdekesebb, mert stílus tekintetében is a leghiggadtabb illusztrációsorozata Nagy Kállói Fényes Elek énekeihez készült (1943). A 12 metszet, amit az év egyes hónapjaihoz metszett, Mata művészi fejlődését valamennyi erőnyét sűríti s egyben a fejlődés további útját is sejtetni engedi. Egyrészt a képek egyre zsúfoltak, a fekete-fehér aránya a fehér javára módosul, az egyes lapok sokkal levegősebbek, az egyszerű formákból, régies tárgyakból kevesebbet látunk, bár az alakok ezeken is a Matánál megszokottabbakban jelennek meg. Több a vonalas elem, kevesebb a fekete folt, a szélek nyitottak. A hirtelenséget megőrkítő metszetek fenti jellemzése alól csak a februári–márciusi–áprilisi lapok a kivétel. Ez kétségtelenül igazolja, hogy Mata hallgatott Kner Imre tanácsára, hogy a zsúfolt kompozíciók teljes fekete foltjaival ne robbantsa fel a könyv, az oldalpárok esztétikai egységét.

Alkalmi metszetein is párhuzamosan találkozunk mindkét stílusirányzattal. 1937-re már elkészült a kódi református egyház részére metszett lapja, levelezőlap méretben, zárt keretben, amihez azonos méretű Mata nem ragaszkodott következetesen sem könyvjegyein, sem alkalmi, üdvözlő és üzleti grafikáin. Alkalmi grafikái főleg üdvözlő lapok, családi és újévi alkalomra, legtöbbit a maga és családja részére készített, néhányat pedig az Exodusnak, Nagy Józsefnek, Reisinger Jenőnek, Soó Rezsőnek és másoknak is. A már említett Csobán Endre asztaltársasága és a Csokonai Kör számára készített alkalmi grafikái mellett meg kell említeni az Exodusnak, Békés Istvánnak (Debreceni Officina) és a magának készített metszeteket, valamint üdvözlő lapjait, köztük az egyik legerőteljesebbet Tompos Ernőnek Gratulálók címmel. A maga számára készített szignetek és értesítők mellett számos újévi üdvözlőlapot készített, közülük különös érdeklődésre tarthat számot egy hatoldalal, szétnyitható sorozat, amelyen öt metszet látható. Közülük kettő lengyel felirattal készült. — Üzleti grafikái közül Hermann Tibor részére készített levél fejét már említettük. Ebbe a csoportba tartozik a kódi levelezőlap, a Novák Márta illatosított boltos részére készített értesítés, valamint egy konferenciái meghívóra készült metszete Debreceni Kőrös utca 1. számú ház 1. emérel.

Tematika és motívum, valamint a felhasznált kelléktár szempontjából vizsgálva Mata könyvjegyeit és illusztrációit, azt kell mondanunk, hogy egyes motívumok, tárgyi kellékek gyakran és néha már-már sztereotipomig ismétlődnek. Napkorong, láda, szív, koponya, dárda, lándzsa, toll, tekercs, város és várképek, kocsiduták) szószalagja, az oklevelek lecsüngő pecsétje, a könyvről nem is beszélve, mert az utóbbi egyik metszet szerelme magának Matának is, másrészt könyvjegyekről alig hiányozhatott. Azután puska, karabély, kucsma, suba, csizma, pipa, égő gyertya, építészeti elemek, tornyok, házak, fák — láthatók majdnem minden Mata metszeten. Ez a motívum-kincs — a látszólag hosszú felsorolás ellenére is — korlátozott körű, amint költészetének téma-, élmény- és hangulatvilága is szűkölködött. Erre *Julow Viktor* mutatott példát. Metszeteiben a valóságnak viszonylag kevés tárgyi elemét tudta a jelkép rangjára emelni. Azoknál majdnem mindegyike felettébb elhasznált már a metszettörténetben. Amint költészetére első benyomása alapján az intellektualizmus a jellemző, ugyanez áll rajzai, metszetei elgondolására is. S mindez a művész kezéből, aki Böhöm Károly filozófiáját kedvelte és maga erősen szubjektív egyéniség. Motívumtára archaizált köntösbe öltözött, e tekintetben egyedül áll a debreceni fametszet XX. századi alkotói között. A tárgyi elemek beállítására, elrendezésére néha mesterkélte. Valószínűen a megrendelő kívánata is szerepet játszottak abban, hogy sok mindent fel kellett vennie a rajzba, amit azután megfelelő kompozícióval és színesítés nélkül nem tudott művészi nyelven megfogalmazni, vagy művészi módon beilleszteni a szerkesztésbe. Áll ez a könyvjegyek némelyikére éppúgy, mint alkalmi lapjaiból is számos darabra. Illusztrációinál ez a teherterhelés nem jelentkezik. Az emberi test sem anatómiailag, sem portrészzerűen nem érdekelte különösebben. Nőalakjai szinte egyformák, főleg arcban. Aktot gyakran metszett fába, szinte egy képletre. Ezt a megállapítást a *Passio Humana* aktja, családi vonatkozású lapjai (Máténé Rózsi könyve) és a mások részére készített könyvjegyek meztelen nőalakjai egyaránt igazolják.

Áttekintve fametsző művészetét, mégsem a régies kellékek keltik a régies képzeteket, hanem mind az alakok, az alakok, a tömegek vaskossága, az ebből fakadó nehézség és a szűk, szűk, szűk ízürszűk, ami vonalvezetését is áthatja, nyomatékos és egyénivé teszi.

Mindezt azért hangsúlyozzuk, mert Mata munkásságával kapcsolatban a régiesség emlegetéséhez tartozó ízek társulnak. Hozzájárult ehhez cikkeinek, leveleinek archaizáló stílusa is. Írásaiban gyakran találkozunk régieskedő kifejezésekbe („a szellem meddőségre kárhözhatódik”), írkált helyett „írsól”, nem tudni helyett „nem tudódik”, bujdosó helyett „búdosó”, dohány helyett „dohána” stb. *Julow Viktor* írja róla: „A deákos nemesi-jogászai régi nyelvvel szemben a népnyelvhez sokkal közelebb álló Károlyi-bibliafordítás, a protestáns zsoldárok őrző balladákából, sirató énekekből, ráolvasásokból merít tudatos archaizáló törekvései közben. Innen ered költői nyelvének — stílusának — furcsa szépség, sűrűsége, komor zengzetessége, veretessége, tragikus vagy nem ritkán kísérteties hangulatot, a lelős szorongást árasztó sötét tónusa.”¹⁸ Ez a régies formakultusz, amely tehát költészetét és írásait jellemzi, annál inkább különös, mert hiszen érzelmi világa, ahogy verseiben tükröződik, — ezt is hiányosan vette észre *Julow* — inkább a polgári élet túlfinomult és már-már dekadens érzésvilágát idéző, népies, gyakran népballadai fogantatású versekben és formai megjelenésükben. Ez a külső, archaizáló népies forma kapcsolja kora szociális népi mozgalmához, a forma eszközeivel tett hitvallást az országos alkotó nép mellett, túl a téma irodalmi megválasztásán (Lúdas Matyi, Toldi, Nagy-Kállói Fényes stb.).

ony Sándor káros hatására sok idegen szót használt, teljesen feleslegesen, köztük latin kifejezéseket. De azért mivel mindenestől benne élt a régiségben, a hagyományban, Mata stílusa, régies motívumok és a XIX. századi nyomdák alakos díszítményei között is rokonság állapítható meg. Az övéhez sok virágos ornamensekkel főleg a nyomdák ékesítették meghívóikat. Ha valakinek kezébe kerül a mai Ipartestület 1899. január 29-én rendezett táncmulatsági meghívója, annak régieskedő és jelképekkel félreérthetetlenül igazolják fenti megállapításunkat. Nem közvetlen hatásra kell gondolni, mert a kezén sok régi nyomtatvány is megfordult, s azokon bőven láthatott olyan rajzolatokat és díszítéseket, amelyeknek régies formavilágát, a régmúlthoz való erős vonzódása folytán, nagy megértéssel átvette. Ez az ő formálását észrevétlenül is alakíthatta.

szépekhez való vonzalma történelemszenfléletéből is következett, s az a Debrecenhez fűződő kapcsolat is meglátszik. A város iránti szerelme nyilvánul meg Apologia debreceni c. írásában,¹⁹ a melyben Sándor körét jellemző és bizonyos negatívumokat tetszetősen megmagyarázó-mentető rokus szemlélettel. A megnyugtató ötvözetbe való fel nem oldódás sajátos kettőssége jellemzi dialógusát. Csak egy példa: „A valakivé lenni akaróknak senki többet nem ígérhetett és nem adhatott, Debrecen, itt azt kapta, amiről le is tudott mondani, a lemondást pedig már nem a város, hanem intézte és intézi ma is. Ezért nem volt Debrecen sem Arkádia, sem zátony, sem kikötő, sem hátrahagyott pantheonja, nem is lesz egyik soha sem. Végvár volt és annak marad, végek örök vártája,

ahol a kövekbe nem jut tradíció, mert itt a kövek együtt halnak meg a testtel, hogy feltámadásosan új szülessenek lélekben. Itt nincs olyan múlt, amiből meg lehetne élni, mert itt a múlt újra jelenné születik. Maradiság sincsen, csak maradandóság. Olyan mindegy, hogy professor Hatvani sírkövét kerékvető falazzák-e be, vagy kegyeletesen újra bakacsinolja valaki rajta a betűt.²⁰ — Im ahány állítás, annál féligazság s mindegyik megmagyarázásra szorul. Jellegzetes fogalmazásmód ez, a már idézett Karácsony Sándor körének szemléletére és stílárís fordulataira jellemző. A „stílus-kettősség” tehát történet-szerkeletében is kimutatható.

„Ideológiai tisztánlátás”-ról²¹ — bármilyen értelemben is — vele kapcsolatban aligha beszélhetünk. A tározott társadalmi kritikája nem lépett túl a romantikus, tehát kellően meg nem alapozott vélemények korlátain. A szociális kérdésekhez szubjektív élmények alapján szólt hozzá, ami objektív ítélethezatalán nem elégséges. Nem akart marxista pózban tetszelegni, aminthogy nem is volt az, viszont nem állt az elvárható lenkező póluson sem. A hazáját szerette, múltjával, kultúrájával, népével együtt. A faji elfogultságot nem is vetette. Történetismerete nem volt kellően átfogó, sem részleteiben megalapozott. A hagyományok és a kuruc szemlélet alapján állt s például az, hogy Károlyi Sándor a szatmári békekötés után milyen kultúrális és szociális építómunkát fejtett ki a magyarság érdekében, amit létesítmények, alapítványok szolgáltathatnának igazol, az ő tudatáig nem jutott el. Nem vetett számot azzal, hogy egy köröskörül bekerített nép az egész akkori világ túlerejével szemben fegyveres harcát hosszú távon nem vívhatta meg győzelmesen. (Ha meg nem csináljuk végig/ Mos se jutunk csak Majtényig/ Ha Károlyit le nem vágja/ Esze Tamás katonája.)

Másutt pedig ezt írta a bibliai szöveg parafrázisával: „...sokan gonoszt gondolnak éjjel ágyasházaikban, cselekszik, mert hatalmuk van hozzá, a szegény egy öltő sarúért adatik el a világban, mi békességet adhatunk ez a világ: mit adhat egyáltalában?” — adja fel a szónoki kérdést az 1940-ben megjelent A másik ember Exodus kötetben. E sorok bizonyítják, hogy a történelemből tudott olvasni és a személyi kultusz politikáját nem kellett a maga bőrén tapasztalnia. Ahhoz, hogy a hatalommal való visszaélés pusztító túlságos mégis megérezze.²³ Ennél tovább azonban lényegében nem jutott.

Egyik írásában leszámol a tudomány és az élet lehetséges szintézisébe vetett hittel, s azt egy másik helyettesíti: azzal a Krisztussal, aki föltámadása után Emmausban enni kért a tanítványaitól. S teszi ezt anélkül, hogy a kép pszichológiai — biológiai igazságmozanátát kifejtette volna a tudomány és az élet lehetséges vagy nem lehetséges szintézise szempontjából.²⁴

Az eddigiekben igyekeztem néhány új adattal és néhány új vonással hozzájárulni a Mata portré teljesebb formálásához s közben egynémely szociális jellegű félreértést kiküszöbölni, valamint stílustörténeti szempontból elemezni művészetének alakulását. Nyilvánvaló a fentiek után, hogy a korai halál miatt a kívánatos szintézisig sem művészetében, sem gondolatai kikristályosodásában nem juthatott el.

„Boldog, aki úgy hal meg, abban a tudatban, hogy maradéktalanul belefért saját műveibe” — írta.²⁵ Ugy gondolom, hogy ez a tudat magát illetően nem adatott meg neki, még sok minden lappangott benne, ami a korai halál miatt kívül rekedt ránk maradt életművén.

De ez a csonka életmű így is teljes értékű lap a hazai fametszet történetkönyvében.

Szj Re

Jegyzetek:

¹⁷ A szerző tulajdonában.

¹⁸ A könyv mestere. Kner Imre levelezése... Bp. 1969. 335. l.

¹⁹ Julow Viktor: Mata János költészete. Déri Múzeum Évkönyve. 1960. 1961. 233–243. l.

²⁰ Lükő Gábor idézett levele

²¹ Julow id. m. 241. l.

²² L. A másik ember felé. Az Exodus almanachja munkaközösség dolgozatai. Bp. 1942. 79–83. l.

²³ Uo. 80. l.

²⁴ L. Tóth Ervin: Mata János fametszetei. Debrecen 1962. 11. l.

²⁵ Idézi Tóth Ervin i. m. 20. l.

BÉLLEY PÁL

1925-1976

kilencszáznegyvennyolcban egy frissen doktorált bölcész került az Országos Széchenyi Könyvtárba: *Béley Pálnak* hívták. Az egyetemen magyar irodalomtörténetet, esztétikát és filozófiát hallgatott és így csakhamar otthonosan érezte magát a magyar nemzeti könyvtárban, amely múltunk írásméltóságát őrző. Érdeklődési köre állandóan tágult, tudása állandóan mélyült és gazdagodott. Bár a szocializmus kora már századunk elején végleg lejárt, nagy a kísértés, hogy Béley Pált mégis a politológusok közé soroljuk, mert az irodalomtörténet és a nyelvészet, a bibliográfia és a könyvtörténet, a filiofilia és a művelődéstörténet terén egyaránt értékes tevékenységet fejtett ki és ugyanakkor mint a rádió és a televízió általa alapított műsorsorozatainak az írója és szerkesztője a magas szintű népművelésből is jelesre vizsgázott és az egész ország előtt ismertté tette a nevét. Humanista és az embert emberré tevő tudás és munka megszállotta.

személyes könyvtári pályafutását mindvégig az ország első könyvtárában töltötte. A nyomtatványi munkáján kezdett, de csakhamar a bibliográfiai osztály, majd a tájékoztató szolgálat vezetője lett; végül az irodalomtudományi olvasóterem megszervezését bízták rá. Minden könyvtári beosztásán jelentős eredmények fűződnek. Kifelé és befelé mindig az Országos Széchenyi Könyvtár kultúrsmegőrző- és tudományos szerepét hangsúlyozta s ezzel nem mindenki értet egyet. Az idő azonban az ő álláspontját igazolta. Mint a bibliográfiai osztály vezetője megindította az *Új bibliográfiai tanulmányok* c. sorozatot, amely elsősorban kapcsolattörténeti kérdésekkel foglalkozott (Schiller Magyarországon, Miczkiewicz Magyarországon stb.) Nevéhez fűződik a másodfokú magyar nemzeti bibliográfia megeremtése is, melynek első kötetét (1956–1957) szerzőtársaként szerkesztette is. Számos könyvismertetője a bibliográfia elméleti alapjainak főlényes ismeretéről tanúskodik, amelyről egyébként a varsói nemzetközi bibliográfiai konferencián az egész könyvtáros-világ előtt számolt be. Erejéből még arra is futotta, hogy érdeklődési körétől távol eső bibliográfiai munkában is részt vegyen; így harmadmagával szerzőtársa volt a *Műszaki bibliográfia 1900–1955* c. kötetnek.

OSZK. olvasó- és tájékoztató szolgálatának az élén mindenekelőtt a könyvtár nemzetközi tájékoztató anyagát (lexikonok, enciklopédiák, bibliográfiák stb.) egészítette ki a legfrissebb és legjobb hazai és külföldi anyaggal és ismervén a lexikonok természetes hiányait és időbeli lemaradását, nyilvánvalóan fektetett fel az elhunyt közéleti személyiségekről, írókról, tudósokról, művészekről stb. s ezeket a Szinyei- és Gulyás-féle életrajzi lexikonok folytatását készítette elő. A kézikönyvtár modernizálásának, valamint saját maga és munkatársai fáradhatatlanságának volt köszönhető, hogy a tájékoztató osztályhoz senki sem fordult hiába. Legyen pusztán érdeklődőről, vagy egy-egy szakterület elhanyagolt tudásáról szó. Ennek az eredménynek a jelentőségét csak az tudja értékelni, aki ismeri a bel- és külföldi megkeresések nagy számát és sokoldalúságát. A szükséges válaszok megadása nem egyszerű feladat, az irodalomkutatást kívánt és maradandó értékű bibliográfiákat eredményezett.

A kultúrtörténész és tudomány népszerűsítő Béley Pál mint újságíró, valamint rádió- és televíziós műsorok szerzője és szerkesztője élte ki magát. Az Országos Széchenyi Könyvtárból való eltávozás után a *Magyar Hírlap* kulturális rovatának helyettes vezetője lett. Újságírói munkájában elsősorban könyvtári és múzeumi problémákkal, művelődéstörténeti kuriózumokkal, kulturális évfordulókkal, szellemes útirajzokkal foglalkozott. Újságcikkei egyáltalán nem efemer-jellegű alkotások és egynapos életük ellenére is a halhatatlanság igényével, a gonosz esszéiről csiszolt stílusával készültek és nagy közönségsikert arattak. Televíziós sorozata (Kukkantó), bár a fiatalságnak készült elsősorban, lényegében mindenkinek tudott új, vagy kevésbé ismert kultúrtörténeti ismeretanyagot közvetíteni, míg rádiós műsora (Magyarán szólva) a nyelvész Béley Pált mutatta be, akinek *A nyelvek világában* című munkája (Bp. 1959 Gondolat) ma is sokaknak kedves olvasmánya.

Végül – de nem utolsó sorban – szólnunk kell Béley Pál bibliofil tevékenységéről is. Érdeklődését elsősorban az ex librisnek szánt, amelyet nemzeti könyvtárunk a század első felében meglehetősen elhanyagolt és tevékenységét kizárólag a kötelempéldányon alapuló gyűjtésre korlátozta. Béley Pál hatvanas években az Országos Széchenyi Könyvtárban valószínűleg ex libris reneszánszot teremtett és az 1961 és 1969 között megrendezett tizenegy ex libris kiállításával nemcsak egy könyvtári gyűjtési átfokozottabb megbecsülésére hívta fel a figyelmet, de a könyvtárban megforduló tömegek (elsősorban az egyetemisták) körében tudatosította az ex libris mibenlétét, a kiállítások nemzetközi cserére kerülő katalógusai révén pedig a külföldi nagy könyvtáraknak is hírt adott a magyar ex libris művészet jelen állásáról.

A Béley Pál által az Országos Széchenyi Könyvtár, illetve az Országos Széchenyi Könyvtár és a Kisgrafika Barátok Köre közös égíse alatt megrendezett tizenegy kiállítás anyaga egy kivételével a könyvtár első emeleti pihenőjének és katalógus-folyosójának tárlóiban került a közönség elé. Az idegenben megrendezett kiállításnak (Mai lengyel ex libris) a Lengyel Kultúra adott otthont 1966-ban. A Béley Pál által rendezett tizenegy ex libris kiállítás közelebbi ismertetése nemcsak azért érdekes, mert Béley Pál munkásságának szerves része, hanem azért is, mert a magyar ex libris élet történetének egy külön fejezetét alkotja.

A Béley Pál által rendezett ex libris kiállítások részletes adatai a következők:

1. 1961: Bordás Ferenc ex libris és grafikai kiállítása. OSZK. Katalógus nem készült.
2. 1964: Magyar írók, művészek és tudósok ex librisei. OSZK. *Ez volt az első magyar tematikus ex libris kiállítás.* Katalógus: Béley Pál, Galambos Ferenc és Varga Sándor Frígyes. (8°, 51 l.) A kiállítást ismertették: Galambos Ferenc (Kisgrafika Értesítő 1965. ápr. sz.), Nóti Ilona (Esti Hírlap 1964. 210. sz.), Soltész Zoltánné (Magyar Grafika 1964. 6. sz. és Könyvtáros 1964. 11. sz.), valamint Varga Sándor Frígyes (OSZK. Híradó 1964. 8. sz.)
3. 1965: Ábrahám Ráfael ex libris és kisgrafikai bemutatója. OSZK. Katalógus: Béley Pál (8°, 4 l., 1 mell.)
4. 1965: Fery Antal ex libriseinek kiállítása. OSZK. Katalógus: Galambos Ferenc. (8°, 8 l., 1 mell.)
5. 1965: Mai észt ex librisek kiállítása. OSZK. Katalógus: Paul Ambur és Béley Pál. (8°, 15 l., 2 mell.) Ismertették: Galambos Ferenc (Szocialista Művészetért 1965. 8. sz.) Munkácsy Piroska (Magyar Könyvszemle 1966. 3. sz.) és OSZK. Híradó (1965. 8. sz.) A kiállítás anyagát Paul Ambur ajándékképpen bocsájtotta a könyvtár rendelkezésére.

TTNER Béla
eti linómetszete X3

6. 1966: Mai lengyel ex libris. Lengyel Kultúra. Katalógus: Bélley Pál, Galambos Ferenc és Andrzej Ryszkiewicz bevezetésével. (8° 32 l., Bordás Ferenc kétszínnyomatú fametszetű mellékletével.) Ismertették: H. Gy. (Magyar Nemzet 1966. 180. sz.) és Galambos Ferenc (Szocialista Művészetért 1966. 9. sz. és Kisgrafika Értesítő 1966. dec. sz.)
7. 1966: Diskay Lenke ex libriseinek kiállítása. OSZK. Katalógus: Bélley Pál, Galambos Ferenc. Ismertette: Munkácsy Piroska (Magyar Könyvszemle 1967. 2. sz.)
8. 1967: A szovjet ex libris ötven éve. OSZK. Katalógus: Sz. G. Ivenszkij és Bélley Pál. (8°, 55 l. + 2 mell.) Ismertették: Bélley Pál (OSZK. Híradó 1967. 1. sz.), Galambos Ferenc (Művészet 1968. 2. sz. és Kisgrafika Értesítő 1967. ápr. sz.), valamint Magyar Nemzet 1967. okt. 20. sz.
A kiállítás anyagát Sz. G. Ivenszkij, a Vologdai Képtár igazgatója ajándékképpen bocsájtotta a könyvtár rendelkezésére.

9. 1968: Makky György ex libriseinek kiállítása. OSZK. Katalógus: Bély Pál. (8°, 14 1, 1 mell.) Ismertette: Munkácsy Piroska (Magyar Könyvszemle 1969. 1. sz.)
10. 1968: Meskó Anna és Póka György ex libriseinek kiállítása. OSZK. Katalógus: Bély Pál. (8°, 14 1, 1 mell.)
11. 1969: Stettner Béla ex libriseinek kiállítása. OSZK. Katalógus: Bély Pál. (8°, 16 1, 1 mell.) Ismertette: Galambos Ferenc (Művészet 1969. 11. sz. és Kisgrafika 1970. 1. sz.)

Bély Pálnak az ex librissel kapcsolatos tevékenysége nem merült ki kiállítások rendezésében és katalógusainak megszerkesztésében. Cikkeiben is többször foglalkozott ex librissel és kisgrafikával (OSZK. Híradó, Kisgrafika Értesítő, Magyar Hírlap.) A Kisgrafika Értesítőben megjelent és Schopenhauer ex libriséről szóló cikke külföldön is nagy érdeklődést keltett. Sokat tett az Országos Széchenyi Könyvtár ex libris gyűjteménye kiegészítése és gyarapodása érdekében is. Fáradhatatlan agitáció munkájának köszönhető, hogy a két legnagyobb, régi magyar ex libriseket tartalmazó gyűjtemény: Dr. Arady Kálmán-féle kollekción és a Dr. Nyireő István-féle összeállítás a könyvtár tulajdonába került. Ennek következtében ma az Országos Széchenyi Könyvtárban található a régi magyar ex librisek (XVI–XIX. sz.) leggazdagabb és legteljesebb gyűjteménye, amelyet – ritkaságára való tekintettel – nem az ex libriseket egyébként tároló Aprónyomtatványtár, hanem az ősnymtatványokat, RMK. képteteket stb. gondozó *Régi és ritka nyomtatványok* tára kezel.

Bély Pál fiatalon, alkotóereje teljében, 51 éves korában távozott körünkől. Halála nemcsak az egész magyar kulturális élet, de ezen belül a magyar ex libris híveinek is nagy vesztesége. Ha eredményeink nem engedjük feledésbe merülni, ha mindenütt és mindenkor megemlékezünk róla, ahol és amikor a magyar ex librisről szó esik, élete nem volt hiábavaló.

Galambos Ferenc

KÖRÜNK 1977. ÉVI MUNKATERVE

A budapesti tagok szokásos találkozóit minden hónap első szerdáján a FÉSZEK klubban továbbprogram szerint előadásokkal és kiállításokkal egybekötve tartjuk.

A IV. ORSZÁGOS KISGRAFIKAI TALÁLKOZÓT Szegeden 1977. július 9–10. között rendezi a szegedi KBK csoport. A kiállítás, pályázat, kirándulások, és egyéb rendezvények reméljük az előző találkozóhoz hasonlóan maradandó élményt nyújtanak a résztvevőknek.

Ugyancsak a nyári időszakban rendezik a IV. BALATONI KISGRAFIKAI BIENNÁLÉT Keszthelyen. Ennek rendezéséhez, szervezéséhez adunk segítséget, és biztosítjuk úgy a gyűjtők, mint a grafikusok részvételét a megnyitón is (július 2.).

Jövő évi illetménymappánk BORDÁS Ferenc grafikusművész 30 fametszetet tartalmazó kiadvány lesz. Ezen felül tervezzük VARGA N. Lajos és PEREI Zoltán fametszeteinek, és több grafikusunk karcmapjának közreadását is. 1977-ben jelentetjük meg BARTÓK János írását: ZENEI TÉMÁK KISGRAFIKÁBAN bő illusztrációs anyaggal. Természetesen folyóiratunkat a „KISGRAFIKÁ”-nak továbbírási számaival – XVI. évfolyam! – is megkaphatják tagjaink.

1977-ben kell felkészülnünk az 1978-ban megrendezendő XVII. NEMZETKÖZI EXLIBRIS KONFERENCIA-REZZUS-ra is, melyet előreláthatóan svájci gyűjtőtársaink rendeznek.

Tervezzük vándorkiállításokat, vidéki kiállítások közös megtekintését, a vidék és a főváros gyűjtőit gyakoribb találkozóit. És nem utolsó sorban feladatunk az intenzívebb cseretevékenység előmozdítása a csereanyagok minőségi javítása, külföldi „hírünk” jobbítása, a tagság megfiatalítása erőteljes tagtozással, és felkészülés a K.B.K. születésének 20. évfordulójára, amelyet 1979 áprilisában ünnepelek.

tavaszy

GYŰJTŐK FÓRUMA

HOGYAN LETTEM KISGRAFIKA-GYŰJTŐ?

Nehéz vallani önmagunkról. Mégis most magamról, családi szentélyemről, a velem egygyé lett szerén gyűjteményemről, legőszintébb barátaimról; képeimről emlékezem. Először róluk kell szólanom, mertőlünk jutottam el a kisgrafika gyűjtéséhez.

Otthonomban jelen van a messze és közel világa, a Hargita fenyőillata vadregényes hegyeitől fényben sugárzó Nagybányáig, a csendesen hullámozó Szamostól a nyugtalan Maros tükrében fürdő parti füzesig és a csodálatos alföldi tájakig. Számos író, újságíró és művész kereste fel otthonomat, kik a látottakról különböző folyóiratok hasábjain emlékeztek meg. Török Pál festőművész többek között így ír: „Azt, hogy ma Elekes Vencel magángyűjteménye már nem magánügy, mindazok érzik és tudják, akik legalább egyszer megfordultak gyergyói lakásán, ahol igényes és szakszerű tárlásban találja szemben magát a meglepett látogató muzeális értékű műalkotással. A gyűjtemény anyagának technikai kezelését, a megfelelő anyagok beszerzését, illetve megvásárlását, a velük való bánásmód, katalógusok, reprók, kritikák, cikkek, életrajzi adatok és levelezés gyűjtését, rendezését, nyilvántartását – kötelességszerűen vállalja magára. Tervei, elképzelései tulajdonképpen jóval túlmútatnak gyűjteményén, melynek kiállításával egy leendő járási képtár eszméjét akarja többek között meggyökereztetni. Meg akarja mutatni, hogy áldozatok árán, szorgalommal és tehetséggel, szint a semmiből, mit lehet létrehozni.” (Előre, 1971. jan. 21.) – 1968. októberében vendégem volt drágó emlékü Karácsony János festőművész. Az a szép gondolata támadt, hogy azonn mód fektessünk fel látogatási naplót. Ma a látogatók aláírásának – bejegyzésének száma elérte az 1968-at!

Gyergyóújfaluban születtem az első világháború legborzalmasabb évében, 1917-ben. Székelyudvarhelyen a gimnáziumban Spanyár Pál tanár úr látva a rajz és kézimunka iránti érdeklődésemet, mag mellé vett és „szárnysegédjévé” avatott. 1934-ben megajándékozott egy pasztelképpel. Ez lett alapja mai gyűjteményemnek.

MOSKÁL Tibor és

ECSERKA Zsolt fametszete X1

FERY Antal fametszete X2

fika-gyűjtő nagyon későn lettem. Még diákkoromban hallottam arról, hogy mi is az ex libris. n is könyvjegyeket, de hogy azokat gyűjtik, kiállítják, nem tudtam. 1972. május 3.-án az a nagy ért, hogy a Kisgrafika Barátok Köre Dr. Soós Imre közbenjárására a szokásos havi összejevetelen gül látott. A látottakból akkor tanultam meg, hogy mi is a kisgrafika igazi értéke, céltudatos ese. Ez volt az első nagy találkozásom az ex librissel. Még abban az évben egy újabb váratlan ért. Bárczy Zoltán budapesti barátom megajándékozott több mint 1500 ex librissel. Hazaérkez- napokat töltöttem válogatásukkal, rendszerezésükkel. A lapjaimat közepes nagyságú borítékok- ktam, művészenként betűrendben, majd katalógust fektettem fel, melynek sorszáma azonos a k számával. A borítékokat egy erre a célra készített ládikóban tartom.

n négy külföldi művésztől van nevemre készített ex libris. Ennek az egyedüli oka a ritka külföl- zás, na meg az anyagiak, pedig aki szereti a szépet, áldoz is rá, bár ennek a lehetősége korláto- Jó volna, ha minden atyánkfia tudná, hogy a búcsút pénzzel járják és nem „köszönömmel”, íl lapom van nevemre, ingyen metsztették, mint *Fery Antal*, *Nechánszky József*, *Moskál Tibor* és s *József*, de még most is pirulok, hogy nem volt módomban törleszteni Adósnak érzem magam.

volt csalatkozásom cserepartnereimben. Igaz, hogy küldemény érkezett, válaszomat én is hamar tnam. Nem törekszem merev szelektálásra, még kezdő gyűjtő és műértő vagyok ahhoz, hogy ül bírálhatnám el a jó, vagy kevésbé sikerült lapot. Minden művészi téma érdekel. El tudok gyö- ödni benne.

KARANCSI Sándor és PAULOVICS László
linómetszete X3

Gondolom, nem lényegtelen gyűjteményem ismeretéhez a „statistika” sem, bár az naponként változik. Műveikkel 255 művész van jelen 1089 alkotással, melyből 85 a kisplasztika. Az alkotások között vannak tanulmányok, vázlatok is, melyekből nem egy remek munka született, a gondolat eredetijén én őrzöm gyűjteményemben. A világ minden tájáról 672 alkotótól 3473 kisgrafikám – ex librisem van.

Vallom, hogy nem kísérem a gyűjtés a jövőjének sorsa sem. Éveken át vágytam volt, hogy egyszer hazá állítok szülőfalumba kincseimmel, melyek évtizedeken fogva tartottak engem. Azt akartam, hogy elsőként ott lépjenek a kultúra világa elé. Sok éven át álmodtam a jó szülőt Gyergyóújfalu éreztem, hogy várja a lélegzadagító hálát gyermekétől. Kötelességemet akartam szülőfalummal szertben teljesíteni. Aggályaim is voltak. Közel van Gyergyóújfalu Gyergyószentmiklóshoz s mégis milyegöröncses, szinte járhatatlan utat kellett megtennem a nagy találkozó megvalósításáért. A falum vezetőjének és a kultúrotthon igazgatójának rövidlátása egy időre elgáncsolta kezdeményezésemet, pedig semmi támogatást nem kértem, csak erkölcsit. A több mint ötezer lelket számláló község impozáns kultúrháza – őseink hagyatéka – nem látott soha kiállítást.

EX LIBRIS ELEKES VENCEL

Kovács Géza

ÁCS Géza fametszete X2
(Áron szülőháza)

... felépült a gyergyószentmiklósi Művelődési Ház. A Szaktanács vezetősége azzal a kéréssel kere-
... l, hogy gyűjteményemből egy kiállítással tegyem ünnepélyesebbé a művelődési hetet. Örömmel
... am. A kijelölt szobában 54 művész egy-egy alkotását tudtam bemutatni. Csoda történt: 1975.
... 4-én falum vezetősége is meghívott kiállításra. A történetek ellenére is örömmel ígérkeztem el.
... usban volt a kiállítás, melyen 124 hazai és külföldi művész egy-egy alkotását mutattam be. Asz-
... on, üveglap alatt 223 ex libris is kapott elhelyezést. Az értékes műalkotások nemcsak a falum
... t-nagyját, Gyergyó medence művészet pártolóját mozgatták meg, de a képzőművészek és a mű-
... értékek felfedezésére vállalkozó gyergyói közönség találkozásává tudták avatni ezt a kiállítást.
... sftások hangsúlyozták, hogy talán ez a kiállítás az első lépés egy leendő gyergyóújfalvi képtár
... pításához vezető úton. Igéretet tettem, hogy ha szülőfalum megfelelő hajlékot biztosít a „kis
... mnak”, kiegészítem 150-re a képek számát és a községnek adományozom. Egy év telt el azóta,
... um vezetőségéből senki sem járt felém. Elfelejtették, hogy mit is ígértem. De Gyergyószentmik-
... sem kedvezőbb a helyzet: ajándékozási, képtáralapítási szándékomat eredménytelenül jelentet-
... e, Hasonlóan járt Vákár Tibor Budapesten lakó gyergyószentmiklósi barátom is, akinek a Nép-
... hoz benyújtott GYERGYÓI KÉPTÁR-épület építőművészi felajánlására a köszönő választ is
... tették.

... ye székhelyén, Csikszeredában 1973. május 14–31 között a Múzeum termeiben megrendezett
... ex libris kiállításon 120 darab alkotással én is résztvettem. A kiállítás színvonalas volt, sok láto-
... őször találkozott ex librisrel.

... ztatásomat azzal zárom, hogy továbbra is minden érdeklődőt szívesen és székely-vendéglátó
... ttal várok otthonomban. Ha képtárnak szűkös is ugyan, de annál tágasabb mindazok befogadá-
... kik velem együtt eljegyezték magukat a művészettel.

Elekes Vencel (Gyergyószentmiklós)

EX LIBRIS

REWOLF K

Kovács J

EX LIBRIS
MONUS
JUTAGIS

Kovács

KOVÁCS István fametszetei

H Í R E K

TERMÉSZET VILÁGA A KISGRAFIKÁN. Ezzel a címmel nyílt meg a Természettudományi Múzeum kiállítása 1976. április 15-én a Magyar Nemzeti Múzeum épületében lévő bemutatótermében. A kiállítás amely Csiby Mihály festőművész és Dr. Dely Olivér György tudományos főmunkatárs lelkes rendmunkájával és az Iparművészeti Múzeum, a keszthelyi Balatoni Múzeum, valamint a Kisgrafika Barátságos Körö közreműködésével jött létre, Dr. Miklós Pál, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója nyitotta meg. A Magyar Nemzeti Múzeum patinás épülete már több ex libris-kiállítást fogadott falai közé. A Széchenyi Könyvtár kamarakiállításait, amelyeket a felejthetetlen Bélléy Pál rendezett, és az 1970-es nemzetközi ex libris kongresszus alkalmával megrendezett régi magyar ex libris kiállítást. Ez alkalommal az egy idő óta olyannyira népszerű tematikus kiállítások sora gyarapodott. A kiállított ex librisok más kisgrafikák javarészből szakmailag is meghatározható ábrázolásban bemutatták a természet világnak nagy tartományait, állatokat, növényeket, ásványokat, őslényeket. Stílusban, felfogásban, technikában igen változatos, tarka képet kaptunk. A Természettudományi Múzeum házi nyomdájában készült katalógus szerint 654 lap került bemutatásra. (Összeállította: Semsey Andor) A címlap Csiby Mihály munkájának végén 14 kép adott felvilágítást a bemutatott anyagról, mely nagy részben külföldi művészek munkája volt. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a hazai művészek nem szerepeltek az őket megillető díjszavakkal, de a rendezőség csak abból az anyagból tudott válogatni, amit a gyűjtők és kis számban a rendezőség bocsátottak rendelkezésre. Köszönet és hála illeti meg a Természettudományi Múzeum főigazgatóját, Dr. Kaszab Zoltánt, aki sokirányú elfoglaltsága mellett is mindvégig figyelemmel kísért és segítette a rendezők munkáját. Dr. Bélléy Pálné az adminisztrációs munkájának lelkes, áldozatkész végzésével nagyra kötelezte a kisgrafikabarátokat. A kiállítással kapcsolatban meg kell még jegyezni, hogy a grafika-technikák jobb megértése céljából tárlókban eszközök és képek mutatták be a különböző eljárások más tárlókban pedig természettudósok exlibrisével megjelölt könyveket mutattak be, melyek itt is hívták a figyelmet a könyvjegyek elsődleges szerepére, a könyv tulajdonosának feltüntetésére.

JAN VAN DOORN fametszete X2

AGATHA HEEREN

Gerard GAUDIN
fametszet

1976. február 5-én a leninvárosi Derkovits művelődési házban „Virágos ex librisek” címmel nyílt kiállítás dr. Semsey Andor gyűjteményéből. A kiállítás a mezőgazdasági könyvhónap rendezvényeit alkalmozta. Megnyitotta és az anyagot ismertette Lenkey István.

Ugyanitt 1976. április 12-én a költészet napja alkalmából kiállítás nyílt „Irodalom és az ex librisek” címmel. A kiállítást Lenkey István rendezte és nyitotta meg.

Már hagyományossá vált a debreceni virágkarnevál alkalmával a *Virág az ex librisen* című kiállítások rendezése. Ez évben augusztus 17-től 28-ig volt látható a javarészből új anyag kiállítása a debreceni Filmklubban.

A Debreceni Agrártudományi Egyetem 1976. szeptember 4-én állította ki az egyetem színházteremében a Mezőgazdasági Múzeum Lippóczy Norbert által adományozott szőlős-boros kisgrafika gyűjteményéből válogatott darbjait, a Budapesten már 1972-ben bemutatott összeállításban. A megnyitót dr. Gusztáv egyetemi tanár tartotta.

1976. február 16-án a XIII. természetjáró héthez kapcsolódva a METESZ-ben kiállítás nyílt. Műveket, levelekkel, utazással, kirándulással kapcsolatos ex librisekből. A kiállítást rendezte és megnyitotta Lenkey István. A rendező szervek katalógust is készítettek az anyaghoz.

FÁY Ferenc linómetszete X3

KOPASZ Márta klisérajza P1

Márta és Bordás Ferenc grafikusművészek kisgrafika-kiállítását 1976. április 24-én nyitotta meg József Attila könyvtárban Dr. Arató Antal, a Jászberényi Városi-Járási könyvtár igazgatója. Beszédében vázolta Szeged jelentőségét az új magyar grafika történetében. Itt tevékenykedtek György, Vadász Endre és a mostani kiállítás mindkét művésze. „Kettőjük kiállítását nemcsak a művészi érték, hanem a közös sors is indokolja. Nemcsak ugyanabban az évben születtek, hanem mind-egy aktívabb, polgáríbb foglalkozás mellett kellett saját művészetüket megvalósítani, ismert és elismert alkotások sokaságával hivatásos művésszé, a Képzőművészeti Alap, a Képzőművészek Szövetsége tagjai. KOPASZ Mártának ez a nem kevés munkát jelentő pedagógusi, Bordás Ferencnek pedig a felesleges orvosi munkásság mellett sikerült.” A kiállítást a szegedi Somogyi Könyvtár és a makói József Attila Könyvtár lelkes kollektívája rendezte, élén F. Magyar Máriával.

1976. május 29-i száma hangulatos riportot közöl Fenékel Judit tollából, „A kultúra-élet” címmel. Képet kapunk Szeged mai ex libris-életéről és annak két lelkes mozgószínházáról: KOPASZ Mártá grafikusművészeiről és Fodorné Magyar Máriáról, ki nagy buzgalommal készíti elő az 1977-es IV. Országos Kisgrafikai Találkozót.

Bordás Ferenc Pedagógus Művelődési Ház AJTÓSI DURER Ex libris gyűjtő köre legutóbbi összeállításán Bordás Ferenc művészetéről tartott bevezető előadást és ismertetést Lenkey István. S közösen tanulmányok Nagy Dezső gyűjteményében lévő Bordás ex libriseket és alkalmi grafikákat.

NAGY László Lázár és BORDÁS Ferenc fametszei

A veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár Kisgrafika Galériájában 1976. február 20-án nyílt Nagy László Lázár kisgrafika-kiállítása és ez alkalommal adta ki a Kisgrafika Galéria 1. kisgrafika kiadványát. A Nagy László Lázár életpályáját ismertető és grafikai alkotásait elemző bevezetés után a kiállítás felsorolja a kiállított műveket, kisgrafikákat és szabadgrafikákat, közöttük több monotípiát. A kiállítás 2. részét bizonyára örömmel üdvözlük a gyűjtők: tartalmazza Nagy László Lázár teljes kisgrafika „opuszlistáját”; 1966-tól 1976-ig összesen 215 fa- és linómetszet, pár klisé, kőrajz és újabban pár hirtűkarc adatait. A 800 példányban kiadott és a megyei könyvtár sokszorosító üzemében készült kiadvány mutatja, hogy szerény eszközökkel is lehet izlées, használható kisgrafikai kiadványt készíteni.

A pécsi országos kisgrafikai találkozóra foglalkozott a Dunántúli Napló július 18-i és július 19-i száma, valamint a Szocialista Művészetért c. lap 1976. októberi száma. A budapesti rádió műsorában is hangot kapott a találkozó, Semsey Andor tagtársunkkal folytatott rövid riport keretében.

A szeptember havi Képzőművészeti Világhét alkalmával a Jászberényi Városi-Járási Könyvtár Képzőművészeti Világhét alkalmával rendezte meg az egeri Ady Endre Városi Könyvtár Ujháti Ferenc könyvtára nemzetközi ex libris-kiállítását, melynek anyaga Nagy István gyűjteményéből származó művekből megválogatott és a kiállításon szereplő művészek kiválasztása nem mindig szerencsés.

1/3

J. Farkas

**EX-LIBRIS ПАМЯТИ
Е.Н. ГОЛЯХОВСКОГО**

German RATNER műanyagmetszete X6

Guido POLO klisérajza

1976. július 1-én a jászberényi Városi Járási Könyvtár *German Ratner* szovjet grafikusművész kisgrafikáiból rendezett kiállítást, amelyet *Bordás Ferenc* grafikusművész nyitott meg. Emelte a kiállítást népszerűségét az is, hogy a kiállító művész személyesen is jelen volt. A kiállítás megrendezése Antal könyvtárigazgató érdeme.

A szombathelyi Berzsényi Megyei Könyvtár kisgrafika vándor kiállítást rendezett, amelyet több körzeti város könyvtárában is bemutattak. A katalógus bevezetőjét Pittmanné Mikó Ildikó és Pittm László írták. A katalógust Rózsa Béla tervezte, amelyet *Karancsy Sándor* és *Stettner Béla* linómetszettel díszítettek.

Munkás-műpártolók birtokában lévő műtárgyakat mutatott be *Dr. Szij Rezső* kezdeményezésére a CSILI művelődési ház (Budapest, XX. kerület). A kiállítás, amelyet Pogány Ö. Gábor a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitott meg 1976. április 2.-án, értékes dokumentuma annak, hogy munkásságával megtalálta az utat a művészi szép felé. Moskál Tibor vasesztergályos tagtársunk is a kiállítók között a gyűjteményéből változatos összeállításban hazai és külföldi ex libriseket mutatott be.

STETTNER Béla linómetszetei X3

er Béla grafikáit 1976. május 21-én mutatta be a Jászberényi Városi-Járási Könyvtár a közművelő-
tézmények kiállító termében. A kiállított művek szemelvényekben érzékeltették azt az utat, me-
tettner Béla képzőművész-főiskolás kora óta napjainkig megjárta, az útkereséstől a magáratalálásig.
itójában Semsey Andor utalt a művész emberközpontos szemléletére és idézte vele kapcsolatban
gway-t: Az ember nem arra született, hogy legyőzzék. A katalógus, amely a könyvtár méltán nép-
cisgrafikai kiadványainak új terméke, felsorolja a kiállított 46 nagygrafikát és illusztrációt, majd
er Béla kisgrafikáinak teljes jegyzékét közli a művész saját összeállításában, a méretek, téma és
ka megadásával. A megjelölt sorszámuk ezen a kiállításon is bemutatásra kerültek. Stettner Béla
ikái legnagyobb számban ez alkalommal kerültek bemutatásra.

er Béla Jászberényben bemutatott grafikáit Budapesten a kiállításlátogató közönség 1976 június
július 10-ig láthatta a Magyar Néphadsereg Központi Klubja nyári helyiségében. A meghívó tartal-
Supka Magdolna ismertetőjét, a kiállított művek rövid jegyzékét és 3 ex libris reprodukcióját.

június 1-én a Szakszervezetek Vas Megyei Tanács Központi Könyvtára és a szombathelyi Remix
t szakszervezeti könyvtára „Írók, költők az exlibriseken” címmel kiállítást rendezett a Remix
t előadótermében. A kiállítást Horváth János festőművész nyitotta meg. A katalógus 2 Fery,
árt és Stettner illusztrációt közöl, a katalógus előszavát Pittmannné Mikó Ildikó írta.

BIRÓ Iván Géza linóm

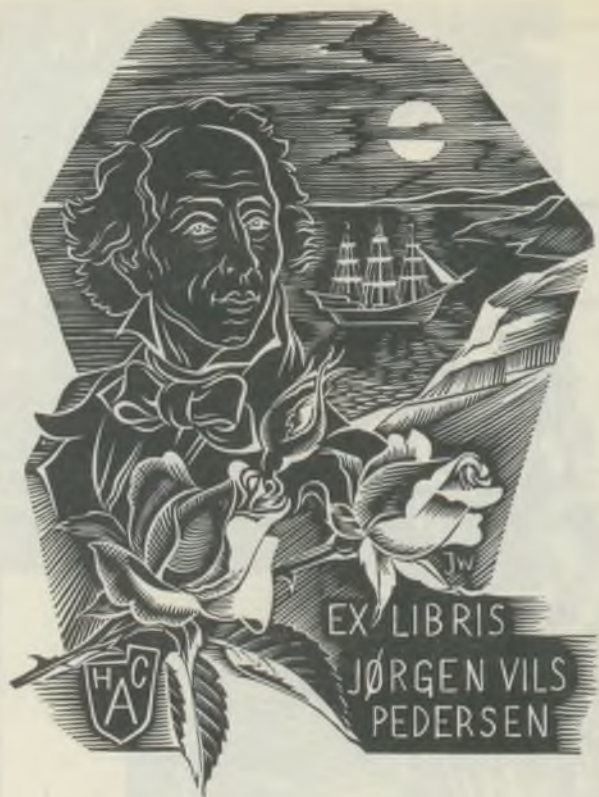
1976. április 4-én a Gyergyószentgyörgyi Megyei Könyvtár rendezett exlibris kiállítást. A katalógus címlapján, melyet *Kós Károly* exlibrise díszít – elsősorban hazai, de külföldi exlibriseket is kiállítottak közöttük a magyar művészek csaknem teljes létszámmal szerepelnek. A katalógus előszavát *Gábor* írta.

A szombathelyi csoport legutóbbi híradásunk óta sok kiállítást rendezett Szombathelyen és környékén. Így pl. a „Munka az exlibriseken” címmel az elmúlt év végén a szombathelyi MÁV Járműjavító TANÉP-nél és az ÉDÁSZ-nál. A MÁV igazgatóságon szovjet exlibris kiállítást rendeztek Kondics gyűjteményéből.

M. Makkai Piroska fametszeteit állította ki a Jászberényi Városi Járási Könyvtár 1976. februárjában helybeli közművelődési intézmények kiállítási termében. *M. Makkai Piroska* Erdély szülőtte, Kolozsváron végezte el a Szépművészeti Főiskolát, majd *Varga Nándor Lajos* tanította meg a fametszésre. Jelenleg Budapesten él. Jászberényben száz fametszetét mutatta be, közöttük két sorozatot az egyiket Bolyaiaknak szentelte, a másik, amely ezúttal került első ízben a közönség elé, a 21 darabos álló önéletrajz-sorozat. A kiadott katalógust, melynek bevezetését *Medve Imola* írta, két eredeti fametszet-melléklet gazdagítja. A kiállított művek között 21 ex libris is szerepel: szűkszavú, de kiegyensúlyozottan megkomponált lapok. Mulasztást pótolunk akkor, amikor ehelyütt megemlékezünk a művész két korábbi kiállításáról. Az egyiket 1968. szeptemberében a budapesti Liszt Ferenc-téri könyvtárban rendezték, a másodikat 1971. áprilisában a békési múzeumban. A budapesti kiállítás katalógusát a művész így vall a fametszésről: „A fekete-fehér nálam nem jelent fényt és árnyékot. Számomra a fehér-fekete kontrasztja egymás kiegyensúlyozására törekszik, mint a nappal és az éjszaka.”

Aszódi W. E.

Josef WEISER fametszet

Az antwerpeni P. Peré kiadótól kaptunk hírt arról, hogy a neves belga művészettörténész, az antwerpeni Van Gogh Archívum igazgatója, *dr. Marc Edo Tralbaut* 1976. májusában, hosszú betegség után elhunyt. Neve nem ismeretlen Magyarországon. A Van Gogh-ábrázolásokról írt tanulmányából vált közzé, hogy a világon az első Van Gogh-éremet magyar művész, *Ferenczy Béni* mintázta 1936-ban. Az érem tudós részére *Fery Antal* grafikumművészünk készített ex librist 1970-ben, Van Gogh arcképét említett tanulmányban ennek a fametszetnek és Fery Antal munkásságának meleg hangú méltóságszerepel.

Czimra Gyula festőművész halálának tizedik, születésének hetvenötödik évfordulója alkalmából a Magyar Művészeti Műszaki Klubjában emlékkiállítás rendeztek a művész alkotásaiból, a munkásságára vonatkozó dokumentumokból. A művészt életében kevesen ismerték. Életművének nagy része, legjelentősebb műveinek példányai ma a Nemzeti Galéria tulajdonában vannak. Czimra Gyula grafikusként is jelentős műveket alkotott. Ilyen irányú munkásságával a *Kisgrafikai Értesítő* 1967. december havi száma foglalkozott. (Dr. Imre cikke: Czimra Gyula, a grafikus.)

A nyírbátori zenei napok alkalmával Lenkey István *Zene az ex librisen és alkalmi grafikán* címmel kiállítás rendezett a Báthory István múzeumban. Szintén ő állította össze és vezette be a 277 tételt tartalmazó katalógust. A kiállítás 1976. augusztus 8-tól szeptember 8-ig volt nyitva.

Anatolij KALASNYIKOV fametszetei

Októberi Szocialista Forradalom évfordulóját több vidéki kiállítás köszöntötte, melyeket *ívészek* ex libriseiből állítottak össze. A november hó folyamán Leninvárosban, Füzesabony-berényben megrendezett kiállítások Lenkey István, Trojan Marian József és Dr. Arató Antal íása folytán jöttek létre. Az első kettőhöz katalógus is készült.

ember 3-án a budafoki Élesztő- és Szeszgyár Komplex brigádja *nemzetközi kisgrafika-kiállítást* a vállalat klubhelyiségében, Moskál Tibor és Béli István brigádtagok gyűjteményéből. Kristóf író „Nincs egér a Csomolungmán” címen írt hangulatos riportot a Magyar Nemzet 1976. n. számában a kiállításról, amely azon túlmenőleg, hogy kedvező fényt vet egy brigád tagjainak: ak, esztérgályosoknak kulturális igényére, igazolja a kisgrafikával való foglalkozás esztétikai ísát is. A kiállítás maradandó emléke a házi készítésű ízléses katalógus.

ban hírt adtunk *Stefan Kotarski*, a varsói ex libris barát kör alapítója és elnöke elhunytáról. íjét özvegye 1976. május 1-én kelt közlése szerint átadta a varsói Nemzetközi Könyvtárnak, es elhunyt férje ajándékát.

X₃

Feszty László '75

VÁRKONYI Károly és FESZTY László fametszetek

1976. április 8-án *Menyhárt József* festményeiből és nagy grafikáiból nyílt kiállítás Debrecenben, a Medgyessy Terem-ben. A kiállítást *Gazda László* nyitotta meg.

A debreceni Ajtósi Dürer Exlibrisgyűjtő Kör november 7-i összejövetelén elhunyt elnöke, *Menyhárt József* emlékének áldozott.

A veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár és a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár az 1976. év május-június hónapjaiban is folytatta sikeres kisgrafikai galéria-kiállításait. A kiállításokon két jeles debreceni grafikusunk, *Józsa János* és *Várkonyi Károly* kisgrafikáinak tekintélyes sora került bemutatásra, a kiállításokat Poór Ferenc és Lenkey István nyitották meg. Különös értéke a kiállításoknak, hogy a rendező két nagy könyvtárológusokat is adott ki, mint a *Kisgrafikai füzetek* 2. és 3. számát. A 2. sz. *Józsa János* kiállított műveit, valamint 264 művet feltüntetett méretekkal ellátott kisgrafikai opus-listáját adja Lenkey István összeállításában és bevezetőjével, a 3. sz., melyet Poór Ferenc szerkesztett, a kiállított művek jegyzékével. *Várkonyi Károly* 840 kisgrafikájának adatait közli, de méretek nélkül. A füzetek, melyek külön címlappal és pápai címlappal is megjelentek, a művészek több eredeti fametszetét tartalmazták.

Perei Zoltán X1, és STERBENZ Károly fametszete X2

Perei Zoltán X1, és STERBENZ Károly fametszete X2

z Károly kisgrafikáit mutatta be 1976. október 8-án a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvmegnyitót a Kisgrafika Galéria lelkes szervezője, Poór Ferenc tartotta. Ez az anyag később a Könyvtárban is bemutatásra került. Az ugyanakkor kiadott katalógus, a már méltán népszerű kötetek 4. száma nemcsak Sterbenz Károly kiállított műveit sorolja fel (méretekkel), hanem a művész és Erdélyi Tibor feljegyzései alapján a teljes kisgrafikai életmű katalógusát. Az 514 oldalas, hézagpótló felsorolás (sajnos, méretek nélkül) főleg az 1950-es évek előtti művek tekintetében később még módosulhat, de így is értékes forrásmunkája lesz a gyűjtőknek és műbarátoknak.

A Kisgrafikai kiállítás nyílt 1976. május 7-én Celdömölkön Berzsényi Dániel születésének 200. évfordulója tiszteletére hirdetett pályázat anyagából a Kemenesaljai Művelődési központban. A kiállítást József a nagyközségi tanács elnöke nyitotta meg. A beérkezett pályaműveket a következőképpen díjazták: Berzsényi Dániel témában díjat nyert Csohány Kálmán és Püspöky István, míg a tájképek témában Perei Zoltán és Banga Ferenc. A kiállításon 128 pályaművet mutattak be. A kiállítás díjazottjai Csohány Kálmán és Fery Antal grafikái díszítik. A kiállítás megrendezése Hegedűs László

Perei Zoltán X1, és STERBENZ Károly fametszete X2

rt József grafikai életművét mutatta be december havában a debreceni Pedagógus Művelődési Központban az Ajtói Dürer Exlibrisgyűjtő Kör, a művész özvegyének és Nagy Dezsőnek tulajdonát képező műveket. A kiállítást Tóth Endre költő nyitotta meg. Lenkey István gondozásában katalógus is je-

STERBENZ Károly és FERY Antal fametszete X2

Szigeti István, a magyar gyűjtőársadalom ismert szaktekintélye 1976. január 16-án töltötte be m életének 70. évét. Hogy ezeken a hasábokon köszöntjük, elsősorban 30.000 lapos ex libris-gyűjtem indokolja, külön rendezve a magyar és külföldi anyag, a művészek betűrendjében. Több mint 50 e ris, fa- és rézmetszet készült a saját nevére. Legtöbb fametszetet *Fery Antal*, *Sterbenz Károly*, *St Béla*; a rézmetszeteket *Tempinszky István*, *Kőhegyi Gyula* és egy NDK-beli művész: *Fritz Kühn* tette számára. Figyelemre méltó érmészeti kutatómunkássága, melynek egy része publikálásra is k nagy része azonban csak kéziratban van meg. A nemzetközi szakirodalom is számontartja munkás Gyűjteményéből bemutatjuk *Telcs Ede* szobrászművész ex librisét, melyet Dr. Kleijn részére kés és eddig még nem került publikálásra.

Egy házassági hír: „Magyar Mária (Szeged) és Szigeti István (Budapest) 1976. november 20-án há got kötöttek a kisgrafika gyűjtés eredményesebb művelése céljából.” Kedves tagtársainknak sz gratulálunk!

Fery Antal fametszeteit mutatta be 1976. augusztus 13-án a celldömölki Kemenesaljai Művel Központ, Pittmann László megnyitójával.

Fery Antal kisgrafikáiból a Makói József Attila Könyvtár a szegedi Somogyi Könyvtár közreműkö vel rendezett kiállítást, melyet 1976. október 30-án Semsey Andor nyitott meg.

EX LIBRIS
DR. A.P.H.A. DE KLEIJN

BORDÁS F...
fame tsze...

A COMPAGNA

Az olasz gyűjtők egyesülete a B.N.E.L. G. Mantero védnökségével, a COMPANA, illetve a BANKO DI CHIAVARI E DELLA RIVIERA LIGURIA a múlt év végén nemzetközi pályázatot hirdetett, amelynek témája LIGURIA volt. A pályázaton – a meglehetősen sok megkötés és feltétel ellenére – magyar grafikus is résztvett, de díjat nem sikerült nyerniök. Az első díjat (250.000 Lira) *Anatolij Kalasnyikov*, a második díjat (150.000 Lira) *Elisa Leboroni*, és a harmadik díjat (100.000 Lira) *Virgilio Tramontin* nyerték a 82 pályázati lap közül. A metszetekből 1975. november 15– december 15-ig tartó kiállítást rendeztek Genovában, és egy szépen illusztrált katalógus is kiadtak.

OVAR
PORTUGAL

A MUSEU DE OVAR (Portugália) exlibris szekciója 1978-ban rendezte az exlibris kiállítást, amelyre felhívást küldött szét a magyar, román, cseh, lengyel, dán és német művészeknek. Segítségüket kérik abban, hogy mozgósítsuk művészeinket a részvételre, mert csak kellőszámu jelentkezővel tudunk kiállítást rendezni. Ezek a lapok a múzeum gyűjteményébe kerülőnek. Kérjük, hogy a múzeum részére is készítsenek exlibriseket, valamint a katalógus anyagához is küldjenek lapokat. Az igazgató: José Augusto de Almeida. A saját részére népművészettel foglalkozó exlibrist.

tagtársainkat, hogy amennyiben lakást változtatnak, új címüket a titkárságnak jelentsék be. b elküldött körleveleinkből több azzal a megjegyzéssel érkezett vissza, hogy a cím ismeretlen ltözött. Így ne csodálkozzanak, ha a Kisgrafikát nem kapják meg. Nekünk pedig szemrehányó leveleket küldenek érdemtelenül.

★

Tagtársainkat, hogy a *tagdíj-befizető lap hátára semmiféle közleményt ne írjanak!* Ezek az utal-
vények a kartonra való könyvelés után a napi több száz utalvánnyal együtt a főkönyvelés irat-
rúlnak, azokat mi nem is látjuk. Hozzánk csak a könyvelési kartonok jutnak, amely csak a ne-
zeget mutat számunkra, semmi egyebet. Mi két-három hónaponként írjuk ki a szakszervezeti
ól a befizetéseket s így az esetleges rendelésről nem szerzünk tudomást.

s elintézés érdekében azt kérjük, hogy rendelésüket levélben a titkárságnak küldjék el, onnan
apot kapnak s az összeg *befizetése után* a „feladóvevényt” *küldjék el a titkárságnak*, aki ezzel
s *ennek birtokában postafordultával küldheti* a kért kiadványt s nem kell hónapokat várnia!

★

n év elején minden tagunk megkapja az évi tagdíj befizetésére szolgáló átutalási lapot, mégis
yanok, akik évente ötször is kérnek befizetőlapot, de egyszer sem fizetnek be, hanem az át-
ot elkeverik, vagy rendes piros postautalványon a tagdíjat titkárunk címére küldik, aki kény-
átutalási lapot kitölteni és postára menni az összeggel. Titkárunk pénzt nem vehet át, a befi-
átutalási lappal történhet, de ettől függetlenül, *senki helyett nem tudunk a postára járkalni.*

ÚJ TAGOK:

- AJÁRI Mihály marós 1071 Budapest Damjanich u. 18. I. 2.
AKACSI Lajos tanár 6723 Szeged, Retek u. 5/A.
ARKAS István grafikus 9600 Sárovar, Dévai Bíró M. u. 1. III. 6.
ASZÓ László távközlési üzemmérnök 3300 Eger, Cifrakapu u. 144. I. 6.
ORGOS János nyugdíjas 7633 Pécs, Ybl Miklós u. 7/2. II. 9.
YÁN Szilárd egyetemi docens festőművész 1124 Budapest, Fűrj u. 12.
AMPER Lajos dekoratőr, grafikus Szombathely, KISZ u. 16.
ERESI Ferenc hivatásos tiszt 3346 BÉlapátfalva, Bocskay u. 16.
OPPÁNYI Attila főiskolai adjunktus, grafikusművész 1502 Budapest, Pf. 257.
OVÁCS István tanuló 3300 Eger, Arany J. u. 20/B.
AKATOS László közigazdász 4650 Dej, Dealul Florilos Bloc C.2 ap. 18 Románia
AJER Istvánné könyvtáros, 3014 Hort, Szabadság tér 23/a.
ÁTYUS Ferenc 8550 Pápa, Torma Lajos u. 33.
MEDVE Andrásné, MAKKAI Piroska festő, grafikusművész 1091 Budapest, Hurok u. 5.
EIDL Borbála könyvtáros 1201 Budapest, Kuruc u. 22/b.
ELLE Attila tanuló 3300 Eger, Gólya u. P/5.
PEREZNYÁK Sándorné VSZT titkár 6722 Szeged, Guten berg u. 28.
AKÁCS Dezső tanár 7633 Pécs, Szántó Kovács J. u. 6.
TAKÁCS József igazgató, Pécs, József A. u. 6. I. 8.
ÓTH Erzsébet tanuló 7627 Pécs, Mező Imre u. 71.
RMÖS Péter főisk. hallg. 7624 Pécs, Szigeti u. 2/b. VIII. 4.

Új rovattal jelentkezünk: 1975-től kezdődően éves összeállításban közöljük legjelesebb grafikusvészeink exlibriseinek és alkalmi grafikáinak jegyzékét, hogy gyűjtő társaink tájékozódását megkönnyítsük. Csak a rendelkezésre álló adatokat adhattuk közre, sok kiváló művészünk kimaradt, de reméljük, hogy művészeink és gyűjtő társaink közreműködésével a hiányokat fokozatosan pótolhatjuk.

DISKAY LENKE

1975 (Valamennyi X 1, több színtűek)

239. Exl. Leo Arras
 240. 1945 - 1975 (Cegléd)
 241. 1945 - 1975 (Cegléd)
 242. Exl. n.n. (Liguria pályázat; Leporello)
 243. Exl. n.n. (Liguria; In Memoriam Cristoforo Colombo)
 244. P.F. 1976. Diskay Lenke

FERY ANTAL

1975 (Külön megjelölés nélkül: X 2)

1017. Exl. Városi könyvtár Tapolca
 1018. Alk. Kósbányai Gyógyszergyár
 1019. Alk. Réthy Boglárka
 1020. Alk. Judit Béla
 1021.-1022. Alk. Magyarok Világszövetsége
 1023. Exl. Leo Arras
 1024. Exl. Verseghy könyvtár, Szolnok
 1025.-1026. Exl. Városi könyvtár Jászberény
 1027. Exl. Dr. Horváth-Szabó Katalin
 1028. Exl. Honismereti Szakkör Jászzádkóhalma
 1029. Exl. Szigetvári Zoltán
 1030. Exl. Sz. Cser Gyöngyvér
 1031. Exl. Hunyadi J. ált. isk. Szerencs
 1032. Michelangelo. X 3, szabadgrafika
 1033. Exl. Aldo Moro
 1034. Exl. Dr. Gombos László

1035. Exl. Dr. Kerek Gábor

1036. Exl. Amilcar Alfonso Salgueiro Antunes

1037. Exl. Dr. Mészáros Ferencék

1038. Exl. Kiss Zoltán

1039. Alk. Datorg

1040. Exl. Városi könyvtár Tapolca

1041. Exl. P. Mikó Ildikó

1042. Exl. Hegedüs László

1043. Exl. Gombos László

1044. Exl. N. Lippóczy

1045. Exl. Dr. Holly Iván

1046. Exl. név nélk.

1047.-1048. Exl. Városi könyvtár Tapolca

1049. Exl. Fukász György

1050. Exl. Draskóczy Gábor

1051. Exl. Nagy Attila

1052. Exl. Kőrösi Lajos

1053. Alk. (Karácsony)

1054. Exl. Balogh Csaba

1055. Alk. Szigeti István

1056. Alk. Szigeti István

1057. Exl. Rákóczi brigád, Celledő

1058. Alk. Károlyi Zsigmond

1059. Exl. név nélk.

1060. In Memoriam Dr. Pável Ág

1061. Exl. Dr. Szabó Lajos

1062. Exl. Lippenszky Istvánné W Valéria

1063. PF '76 Fam. Pittmann

1064. PF '76 J.M. de Belder

1065. Exl. Pittmann Zsófi

1066. Exl. Pittmann Luca

1067.-1069. Exl. név nélk. (Lig

1070. Exl. Dr. Szent-Ivány József

1071. Exl. Dr. Bohus Gábor

1072. Exl. Dr. Tasnádi Kubacska

UÉK '76 Kopp György

UÉK '76 Fery Antal

UÉK '76 Farkas István

kl. Szilasiék

kl. Cservák István

kl. Hegedüs László

kl. Vida László

kl. Pálfi Rózsa

kl. Varga Eszter

kl. Szigetvári Zoltán

kl. Stephan Márton

kl. Szilasiék

kl. P. Mikó Ildikó

kl. Dr. Boros István

kl. Dr. Szelényi Gusztáv

kl. Mőzer Eszter

kl. G. 1975. G.

kl. (Vadászat)

kl. Dr. Zsiraiék

kl. Nagy Éva

kl. Nagy Zsuzsa

kl. Ajtony Péter

kl. Dr. Gombos László

kl. Kőszegi Vera

kl. Barabásék

mmermann-portré (linómetszet)

1099. Exl. Ruzsa Péter

1100. Alk. II. Rákóczi Ferenc

1101. Alk. Vajai várkastély

1102. Exl. Jókai könyvtár Pápa

1103. Exl. Jókai könyvtár Pápa

1104. Exl. Dr. Kovács Károly

1105. Exl. Dr. Gőri Lajos

1106. BUÉK Schwott Lajos

1107. Alk. (Debreceni diákok)

1108. Alk. Jászberényi könyvtár

1109. Alk. J. 1976. V.

1110. Exl. Lenkey István

KÉKESI László

1975

83. Alk. Népi táncosok. X 3

84. Exl. Morgó Mackó könyve
(Pallay), X 3

85. Exl. Balogh Ferenc (Európa
elrablása) C 2-5,

86. Exl. Hans Laut (Akt) C 2-5/

87. Exl. Pittmanné Mikó Ildikó
(Madonna) X 3

88. Alk. Karácsonyi lap (Gutenberg
nyomda) X 3

STETTNER BÉLA

1975 (Külön megjelölés nélkül: X 3)

290. Exl. Városi Könyvtár Tapolca
 291. Exl. Koplík Judit
 292. Exl. Pittmann László
 293. Alk. Sej, szellők,
       fényes szellők...
 294. Exl. S. Judit
 295. Exl. Pittmanné
 296. Alk. A fasizmus áldozatainak
       emlékére.
 297. Exl. Berzsenyi Dániel Megyei
       Könyvtár
 298. Exl. Arany János Könyvesbolt
       Szombathely
 299. Alk. Stettner Béla - Hungary
       1111 Budapest Budafoki ut 57/b
 300. Exl. Klaus Rödel
 301. Alk. II. Országos KBK
       Találkozó - Cegléd
 302. Exl. Semsey Andor X 2
 303. Exl. Dr. Kertész X 2
 304. Exl. Mikó - Pittmann X 2
 305. Exl. Dr. Gasztonyi Gabriella
 306. Exl. Mara
 307. Exl. Lenkey István
 308. Exl. Szentesi Flórián
 309. Exl. Ebergényi Tibor
 310. Exl. név nélkül
 311. Exl. Váci Andris
 312. BUÉK a Hegedüs család - 1976
 313. BUÉK 1976 - Batki Jenő
 314. BUÉK Dr. Bánhidny Ferenc - 1976
 315. Exl. Pittmann László
 316. Exl. Semsey Andorné
 317. Exl. Dr. Gombos László
 318. Exl. Dr. Soós Imre
 319. BUÉK 1976 Stettner Béla
 320. BUÉK 1976 Svetlana Axelrod
 321. Alk. Savaria Nyári Egyetem
       1976 C3
 322. Alk. 15 éves a Savaria
       program C3
 323. Alk. Ünnepi hangverseny a
       Bartók teremben C3

VARGA NÁNDOR LAJOS

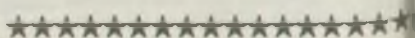
1975 (Külön megjelölés nélkül: X)

78. Exl. Mária
 79. Exl. Gilly
 80. Exl. Lea
 81. Exl. Kovách Aladár
 82. Exl. Koplík Judit
 83. Exl. Vikárius Károly
 84. Exl. Statuis Budae
 85. Exl. Liguria
 86. Exl. Mus. Sic. Nat.
       Sepsiszentgyörgy (C 3)
 87. Exl. P. Mikó Ildikó
 88. Exl. Lenkey István
 89. Exl. Dr. Dely
 90. Exl. Leni Muschel
 91. Exl. Gaudi László dr.
 92. Exl. Rózsa-Bózsza
 93. Exl. Taba Andor
 94. Exl. Margater Szegedi
 95. Exl. Clara
 96. Exl. Varga Judit
 97. Exl. Lea
 98. Exl. V. N. L.
 99. Exl. Kőrösi Lajos
 100. Exl. Kőrösi Lajos

VÉN Zoltán

1975

29. Exl. Dr. Gulyás Mihály (Ez
       a rend ezer évig) C 2-3
 30. Exl. Dr. Gulyás Mihály
       (Dózsa) C 3
 31. Alk. Husvétli lap (Dürer: nyul)
 32. Exl. G. Tascia (Sziszfusz) C
 33. Exl. Dr. Gulyás Mihály
       (Ejtőernyős) C 2
 34. Exl. név nélk (Don Quijote)
 35. Alk. Vének (PF 1976)
       (Egregyi templom) C 3-5

K · LIBRIS

KÉKESI László és STETTNER Béla linómetszete X3

ben szereplő munkasor szó az elterjedt, de idegen eredetű opusz-lista és oeuvre-katalógus számára magyar megfelelője; ezt használta Varga Nándor Lajos is a magyar grafika általa összeállított műveiben, használjuk mi is cikkeinkben, utalásainkban a munkasor kifejezést!

Ex libris és alkalmi, valamint kisméretű illusztrációinak adatsorát Lenkey István összeállította. *Haranghy Jenő* ex libris és alkalmi grafikai adatsorát is elkezdte feldolgozni.

A kiadó kéri azokat a gyűjtőket, kik gyűjteményükben olyan az utóbbi években készült duplumokat, illetve kisgrafikákat őriznek, amiket nélkülözni is tudnának, és a „KISGRAFIKA,” számára illusztrációknak alkalmas grafikat rendelkezésünkre tudnák bocsájtani, ezeket küldjék el titkárságunknak. Művészeink is megtehetik ugyanezt, hiszen ez elsősorban saját művészetük propagandájának lehet. Kiadványunk egyre javuló külseje megköveteli már a művészi, grafikailag is legjobb, ma is elérhető lapok közlését.

KÖNYVESPOLC

GÁBORJÁNI SZABÓ KÁLMÁN: TÉL. FAMETSZETSOROZAT. Szerk. Tóth Endre. A tanulmányíró: *Solymár István, Tóth Endre*. Kiadja a HB. megyei Tanács VB. Művelődési Osztálya Debrecen. Alf. ny. 48 l. 31 cm.

Gáborjáni Szabó Kálmán halálának 20. évfordulójáról sokféle módon emlékeztek meg Debrecen Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtára nagyszabású kiállítással (1975. december 3-31), a HB. megyei vasárnapi mellékletéből egész oldalt szentelt emlékének (1975. december 14), a HB. megyei VB. Művelődési Osztálya pedig közreadta először album formájában a „Tél” fametszetsorozatát.

A tizenhárom eredeti ducról nyomott alkotás valóban jól reprezentálja azt a művészt, aki a két közötti időben jelentősen hozzájárult a debreceni grafika nemzetközi szintre emeléséhez. *Gáborjáni* a fametszetben alkotta meg a legjellegzetesebb és legmaradandóbb műveit. A „Tél” fametszetsorozatban „a küzdelmes paraszti élet drámai sűrűségű jelenetei szerepelnek egy-egy lapon; visszatekintő vallás szülte őket és talán valamelyest előérzet is az elkövetkező évek parasztp problémái felé” *Solymár István* a Magyar Nemzeti Galériabeli emlékkiállítás katalógusában (1966).

Tóth Endre szép és pontos képet rajzol Gáborjáni művészetének debreceni szakaszáról.

A sorozatba egyetlen lap nem illik be. A „Rőzsevívő” (III. lap) minden tekintetben elüt a többi. Ebből hiányzik a nyomatékos formálásmód.

Az album nyomdai kiállítása az Alföldi Nyomda dolgozóinak kítettűnő és precíz munkáját dicséri. A rafia *Molnár László* munkája.

Lenkey

EX MINILIBRISEK a *Miskolci és Szekszárdi Miniatürkönyv Gyűjtő Klubok tagjai részére. Anikó Károly* fametszetei. Miskolc—Szekszárd 1975.

A minikönyvgyűjtés szenvedélye egyre terjed hazánkban is. Ezzel a könyvecskével az ex libris szóhoz jutottak. Andruskó Károlyt már világszerte úgy ismerik, mint minden idők egyik legteresebb ex libris- és minikönyv készítőjét. Ezuttal ezt a két területet összekapcsolta, amikor elkészítette a miskolci és szekszárdi minikönyvgyűjtők ex librisét, számszerint mintegy hetvenet és lehetővé tette a kis könyv kiadását. Az ex librisek nem képviselnek egységes színvonalat, ez természetes is egy megrövidített céla készülő nagyobb sorozatnál, de számos jól megkomponált lapot is találunk, így a miskolci saját könyvjegyet, valamint a két klub lapját jellegzetes városképekkel. A tagok ex librisei igyekeznek megmutatni kedvteléseiket, érdeklődési területüket visszatükrözni. A kis méret megkívánja az egyszerűsített kiadást és ez csak előnyére válik a metszeteknek. A kis kötet (45 x 32 mm) 600 példányban készült. Szekszárdi Nyomda nyomtatta. A bőrkötést a két klub városának jellegzetes épületeit ábrázoló plakát díszíti. Reméljük, hogy ez a könyv megkedvelteti a klub-tagokkal az exlibriseket és azokat kis körük megjelölésére valóban használni is fogják.

Tibor és MATA János fametszete X2

Ő: KÖNYVJEGYEIM. Budapest, 1975. Kossuth Nyomda sokszorosító üzeme. Kiadva a Műgyűjtők Köre tagjai részére. Az ex libris-irodalom különlegességei azok a művek, amelyek a gyűjtő vall a nevére készült könyvjegyekről. A magyar szakirodalomban – tudtunkkal – először jelenik meg ilyen mű. A szerző közreadja a nevére készült könyvjegyeket: a tragikus között 1945-ben meghalt *Istenes–Iscserekov András, Mata János, Diskay Lenke, Kőhegyi István, Kolimann Jenő, Menyhárt József, Farkas József, Fery Antal és Várkonyi Károly* 1–1. *Matától* 2-t. Várkonyi Károly készítette a címlap szignetjét is. Szíj Rezső a bevezetésben sohasem írtam elő, milyen tárgyából kerekítse ki könyvjegyemet a művész. Így aztán nem tudom, vagy a művészre jellemző-e inkább a nevemre szóló könyvjegy? „Ha végignézek könyvjegyem kicsit az életutam is bennük látható.” A kis könyv, amely művészekről, alkotásairól és műveléséről tartalmaz közvetlen, bensőséges hangú vallomást, érdekes dokumentuma a művész-irodalomnak.

JURIJ: EX LIBRIS. 1975. A művész kiadásában hely megjelölése nélkül kis példányszámban kiadva újabb híradás Krim élénk kisgrafikai világából. Kulikov 28 könyvjegyét tartalmazza az 1950-es évekből, közöttük a Mezőgazdasági Múzeum szőlős-boros ex libris-kiállításán is bemutatott *Arakurin- és Minajev* részére készült lapokkal. A mappa többi darabjainak túlnyomó része linóleumtechnikával készült, de van pár vonalas megoldású rézkarca is. A művész technikai felkészültsége és rajztudással párosul. Gyakran használ több színt is, azonban a színeket lemezről nyomja, hanem egy lemezre viszi fel. Jurij Alekszejevics Kulikov 1931-ben született Krim városban (Krim). Művészeti tanulmányait az 1950–1953 években a moszkvai iparművészeti (Sztroganov-) főiskolán végezte. Grafikával 1963 óta foglalkozik, de szívesen műveli a fa- és kő-technika is. Részt vesz a Szovjetunió országos és szövetségi kiállításain, ex libriseit 1970 óta minden évben az ex libris-kongresszusi kiállításon bemutatta.

HRADEČNÝ: DUSAN JANOUŠEK, SOUPIS KNIZNICH ZNACEK. S.S.P.E., Praha 1974. A művész kiadásában a szerző vezetésével közli *D. Janoušek* (sz. 1928. aug. 13.) 1948–1973 években készült 272 könyvjegyét (méret, technika, téma feltüntetéseivel). A gondos összeállítást a tulajdonosok begyűjték a követi, az opuszám megadásával. A kiadvány, bár cseh nyelvű, a nemzetközi jelölésrendszerrel a következőkben minden gyűjtőnek hasznos segítséget jelent.

PEREI ZOLTÁN: A LAPDUCMETSZET (TÖRTÉNET ÉS TECHNIKA). Városi Könyvtár—Jász Múzeum, Jászberény 1976. A Jászberényi Városi—Járási Könyvtár 11.sz. kisgrafikai kiadványa. Kézirat góránt nyomta a Szolnoki Megyei Könyvtár (Xerox). 20 XV. századi illusztráció újrametszett lenyomatokkal és 5 eredeti melléklettel. Kiadva 100 példány.

A szerző e művét azzal a céllal írta, hogy a fametszet, de különösen a lapducmetszet szépségeit megismertesse. A korai fametszetek bizonyítják azt a tételt, hogy értékes művészi alkotás csak akkor jöhet létre, ha a terv és annak kivitelezése egy személyben összpontosul. A XVI. század elejétől fogva megváltozott a helyzet, a rajzot készítő művész nem sokat törődött a fametszet sajátosságaival, így nem jött létre az összhang. A könyv ezért elsősorban a korai lapducmetszettel foglalkozik, mely az első olyan kiadvány, amely az ábrázolás volt, amelyet olcsósága miatt a szegény néprétegek is megszerezhettek. Rövid összefoglalást találunk a sokszorosítás és a fametszet kezdeteiről. A XVI. század közepén Kínában jelent meg a Mustamagkért c. színesnyomással készült könyv, amely végső soron elindította a csodálatos japán színes fametszet-korszakot. A fametszet elterjedését a papír feltalálása tette lehetővé. A papíros arab közvetítéssel jött el Európába a XII. század közepén. Az európai fametszet kezdeti korából nem maradt fenn nyomtatás, ma ismert legkorábbi lap 1423 körül keletkezett. A korai fametszetek vagy egyháziak, vagy világiak, képes ABC-k, kalendáriumok, játékkártyák voltak. A táblanyomat — ahol a szöveget és a képet együttesen metszették ki — a XV. század közepe táján alakult ki. Legismertebb ilyen mű volt a Biblia Pauperum, a legérdekesebb viszont az Ars Moriendi. A könyvnyomtatás kezdeteinek ismertetése után a műsorra sorra veszi a német, francia, itáliai, spanyol, németalföldi és magyar korai fametszetű illusztrációkat. A XVI. század óta mind többször használták a rézkarcot és rézmetszetet a könyvek illusztrálására. A XV. században a fametszet művészete azonban tovább élt a népművész fametszők keze alatt. Külön fejezet foglalkozik *Dürerrel és Holbeinnel*. Dürer az Apokalipszis-sorozatot minden bizonnyal maga metszette, a későbbi fametszetekhez csupán a rajzot készítette. Holbein metszője Hans Lützenburger volt. Egyedülálló műve, hogy egy művész és egy metsző olyan egységes művet hozzon létre, mint a 41 kis lapból álló Haláltánc-sorozat. — A könyv a továbbiakban foglalkozik a lapduc anyagával (főleg gyümölcsfák), szerzőmunkáival, melyek között legfontosabb a hegyes kis kés, majd sorra veszi a vázlatkészítést, metszést, vésést és nyomtatást. A színes nyomásnál akvarell festéket használnak, amelynek színe felülmúlja az olajfestékét. A transzparens színeknél több szín egymásmenyomásánál is átlátszik a papír fehérsége. Végül a szerző kitűntést ad a szálduc-fametszésre, melyet az angol Thomas Bewick fedezett fel. A szálduc előnye főleg sokszorosításnál mutatkozott: tapasztalat szerint 50–100 ezer tiszta nyomatot is lehetett kapni róla.

Külön kell szólni a könyv illusztrációiról, amelyeket a szerző régi lapducmetszetek újrametszésével készített és ezekről az eredeti ducokról kézzel nyomták be a könyvbe. Az újrametszés átmentette az eredeti művek minden ízét és zamatát, ugyanakkor érezzük *Perei Zoltán* egyéni hangját is. Olyasféle jellegesség az, mint amikor egy ízig-vepig művész írja a saját anyanyelvére ültet át egy idegen nyelven írt művet. A könyvet, mely grafikai szakirodalomunk értékes nyeresége, mellékletként *Perei Zoltán* 5 sajátos műve fogalmazású lapducmetszete zárja.

GERMAINE MEYER-NOIREL: LES DIX PLUS ANCIENS EX LIBRIS FRANCAIS. A.F.C.E.L., Centre National de l'Ex Libris. Bibliothèque Municipale, Nancy, 1974. A 10 legrégebbi francia ex librisről foglalkozó, fotókópia sokszorosítású tanulmány a bledi kongresszus előadásorozatával kapcsolatban készült. A szerző a 16. századból ismert 55 ex libris közül kiemeli a következőket: *Charles d'Ailleboudet*, Autun püspöke (1574, szedett szövegű), *Désiré Buffet*, Bourgogne (1558; pecsét-ex libris), *Nicolas de l'Escut*, Lotharingia (1541; címeres fametszet NDL betűkkel és szedett szöveggel), *Jacques Spieghel*, Elzász (1538; címeres fametszet), *Martin Egersheim*, Elzász (1535; szedett szöveg), *Jean Bertaud de la Tour Blanche*, Périgord (1529; figurális fametszet szedett szöveggel), *Jacques Thiboust de Quantin*, Berry (1520; címeres fametszet a tulajdonos nevének anagrammájával), *Mathias Schürer*, Elzász (1515 körül; címeres fametszet, keretben), *Francois de Tournon*, Languedoc (1515 körül; címeres rézmetszet), végül *Publio Fausto Andrelini*, Páris, fametszetű színezett ex libris. Ez utóbbit egyes kutatók 1496–1497-re datálják, azonban egyenlőre még korai lenne ennek adni az elsőséget. Minthogy Schürer ex libris-e inkább nyomdász jelvény, Tournon bíborosánál pedig a meghatározás bizonytalan, a szerző kutatás jelen állása mellett Jacques Thiboust könyvjegyet tekint az első ismert francia könyvjegynek.

AUS LIRER CHRONIK ULM 1486.

KOPICT-PEREI.

L'EX LIBRIS FRANCAIS 38. évf. 119. szám: 1976. március

Két emigráns litván művészből ír *Martine Desilles* a lap most érkezett számában. Az 1923-ban született *Z. Miksys* jelenleg Párizsban él. Főként kisméretű, kis példányszámú rézkarcot készít, melyeken a leegyszerűsítésre törekszik. A hét évvel fiatalabb *O. Virkau* az Egyesült Államokban végezte tanulmányait és jelenleg is ott tanít Illinois állam egyik egyetemén. Tipográfiai úton előállított lapjain geometrikus, pop és szürrealista elemek keverednek. Vele kapcsolatosan megemlíti a szerző, hogy a gyűjtők általában kevésbé értékesnek tartják a „mechanikus úton” készült exlibrist és négy klisé cserélnek rézkarcért. „A FISAE legközelebbi kongresszusán nem kellene-e felülvizsgálni ezt az értékelési módot? — veti fel a kérdést a cikkíró. — Két címeres 18. századi exlibris ismertetése után „Híres emberek emigrációja” című rovatukban *Le Duchat d'Aubigny* ismerteti a neves francia író, Paul Léautaud macskás exlibrisét, *Jean Lebedeff* orosz származású grafikus alkotását.

L'EX LIBRIS FRANCAIS 38. évf. 120. szám

„Delfin az exlibrisen”. Ez a címe *Meyer-Noirel* asszony bevezető tanulmányának, melyben ismerteti a Delfin nevű gyűjtők könyvjegyeit, valamint ezt az okos állatot ábrázoló exlibriseket. A szerző kéri a gyűjtőket, akiknek a nagyszámú, ismertetett régi és új exlibrisen túlmenően ilyen ábrázolású lapjai vannak, hogy a tanulmány teljesebbé tétele érdekében tudassák ezt vele. — *Jean Lebedeff* orosz származású, Franciaországban élt grafikusművészt méltatja egy másik szerzőnő, *Maguelone*. A művész a ma Gorkij-nak nevezett városban született. A hajós mesterséget tanulta ki, majd 1909-ben Párizsba szökött, ahol beiratkozott a képzőművészeti akadémiára. Életműve Párizsban bontakozott ki s ma őt a fametszés művészetének megújítójaként tartják számon. — Kegyeletteljes sorokban emlékezik meg a lap Robert Delia gyűjtő és René Barande fametsző művész elhunytáról. — Gazdag lapszemléjünkben a Kisgrafika 1977. számát ismertetik.

GRAPHIA 1975. évi 3. szám

Belga testvérnapunk szerkesztője, *A. Rousseau*, nagy feladatra vállalkozott új számunkban. Cikksorozat kezd a délnémetalföldi országok régi, címeres exlibriseinek történetéről. Meglehetősen elhanyagolt terület ez, mely nyilván közérdeklődésre tarthat számot, ezért íródott a cikk holland nyelven. A bevezető szerint a vizsgálódás mintegy kétezer ilyen exlibrisre fog kiterjedni, természetesen nem a művek katasztrófális felsorolásával, hanem a művészeti irányzatoknak megfelelő csoportosításban. Az első fejezet a gótikus exlibrisről szól, melyek igen ritkák és főként Németországban, Svájcban keletkeztek. Ugyancsak a fametszést 1400 körül találták fel Németországban, amikor már a gótikus művészet túljutott csúcspontján. A délnémetalföldi területről egyetlen gótikus exlibrist ismernek csupán, 1524-ből, Tirlumont bányász-gármesterének lapját, melyet egy apátság metszőműhelyében készítettek. A reneszánsz művészetéről a következő fejezetben már mintegy hét ilyen stílusú exlibrist elemez a szerző a 16. század második feléből. A 17. század első felében ugyanezekkel a stílusjegyekkel már mintegy száz exlibris keletkezett vizsgált területen.

rt ismerteti az 1909-ben született belga grafikusnő, *Margot Weemens* munkásságát, aki szakmai nem annyira a művészeti főiskolán, mint inkább a világ nagy grafikai gyűjteményeinek (London, renze) tanulmányozása útján szerezte meg. Könyvillusztrációk mellett főként festett üveglakaneve ismertté, ezek egyike 1949-ben nagydíjat kapott. A cikket a művész nő által készített 12, ézmetszetű exlibris felsorolása követi. — Igen értékes publikáció a lapban a nemrég elhunyt *esereel* kibővített, új adatokkal gazdagított, immár teljesnek mondható exlibris oeuvre-listája. — *olifman* cikke: „Végre egy exlibriskiállítás Liege-ben!”, két belga művész bemutatkozásáról szól. *Willem* grafikusnő és *Ivon Ádám* grafikus egyetlen témája a nő, lapjaikon kizárólag ők jelennek etőleg minimális öltözékben. A közölt illusztrációk is ezt a nemiszerv-bőséget záporozzák, vi-művészi értékkel. A beszámoló szerint néhány „erotikusabb” lapjukat ki sem állították, hanem gyűjtve azokat, csak az „elektikusabb szakértőknek” mutatták meg.

ellékletét képező stencilezett „Közlemények”-ben hírt olvashatunk a Saint Niklas-ban megnyílt központ tevékenységéről, félévenkénti csereösszejöveleiről. A Központ eddig 188 ajándékozó-egy 4800 exlibrist kapott. E donátorok tettükért elismerő iratot és Gaudaen egy exlibrisét kap- legközelebbi „Grafikai Hétvégét” 1977. március 19–20-án rendezik, amikor kiállítások is nyíl- xlibris-központban.

könyvszemléjükben a Lisszaboni Kongresszus alkalmából kiadott magyar mappa ismertetése is

IS BUCHEIGNERZEICHEN 8. szám, 1976. április

Exlibris Club legújabb kiadványa igen fontos, közérdeklődésre számot tartó tanulmányt közöl *Hadel* tollából a régi svájci exlibrisről, a kezdettől 1900-ig terjedő időből. A szerző *Ágnes* asszony 1933-ban és 1937-ben megjelent kétkötetes, forrásértékű munkája alapján osztályoz- tatja a tárgyalta időszak anyagát. Az egyes fejezetek címei a következők:

- A németnyelvű Svájc exlibrisei,
- A francianyelvű Svájc exlibrisei,
- Az olasznyelvű Svájc exlibrisei,
- Exlibris tulajdonosok,
- Az exlibris területi megoszlása,
- Az alkalmazott technikák.

tően a szerző kantononként ismerteti a leghíresebb régi exlibriseket. Innen tudjuk meg, hogy a svájci exlibris — címeres fametszet — 1500 körül készült Tilman Limburger baseli segédpüspök A cikk tételes felsorolását is közli az 1500 és 1600 között Svájcban készült 137 darab, túlnyo- fametszetű, címerrel ellátott exlibrisnek.

múzeumok és közkönyvtárak exlibris-gyűjteményei” című sorozatuk 3. részeként a lap most a n-ben működő VADIANA városi könyvtár ilyen tárgyú gyűjteményét ismerteti. Ennek alapját *Löschlinger* (1885–1961) grafikusművész 11.000 darabot kitevő, saját készítésű és gyűjtött lap- ék meg.

LUNGEN DER ÖSTERREICHISCHEN E.G. 1976. február

nuárjában Linz város múzeuma kiállítást rendezett „Művészi újévi grafikák 1945. óta” címmel. got *Toni Hofer* professzor bocsátotta gazdag gyűjteményéből a kiállítók rendelkezésére. A be- t anyagban az osztrák grafikusokon kívül Európa valamennyi országa szerepelt. — „Feil pro- s köre” — ez volt a címe Bécs város Döbling kerületének múzeuma által a múlt év novemberé- ezett kiállításnak. *Ottó Feil* grafikáin, színpad- és kosztümtervein kívül több neves osztrák mű- *Bel, Hoffmann, Premstaller, Schönher, Toth*) alkotásait láthatták a bécsiek ebben a számunkra emléket, Széchenyi halálát idéző kerületben.

A holland exlibrisűjság 24 oldalas számát teljes egészében egyetlen művésznek, a most 70 éves *Rueter* munkásságának szenteli. *Frits Haans* szép illusztrációkkal kísért cikke után gazdag bibliográfia és kiegészítő exlibris-jegyzék teszi teljessé e színvonalas publikációt.

EXLIBRIS WERELD 1976. június

A hollandok exlibris-űjsága gazdag könyvismertetést közöl a világ minden táján megjelent exlibris kiadványokról. Az illusztrációk között örömmel fedeztük fel *Stettner Béla* Páris Itéletét ábrázoló grafikai Jaczkó L. könyvjegyét.

NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 28. évf. 121. szám (1976. évi 1. füzet)

Kjeld Frydenlund dán grafikus munkásságát *Helmer Fogedgaard* ismerteti a lap első cikkében. Az 1871-ben született művész elsősorban az emberi alak, akt, portré ábrázolásával foglalkozik kisgrafikai művészetében. Eddig alkotott 13 exlibrisének is kizárólag ezek a témái. — A továbbiakban örömmel olvashatunk *Galambos Ferenc* cikkét az 1952-ben Szegeden született *Szekeres Ferenc* munkásságáról. A művész életművén kívül a lap olvasói hiteles tájékoztatást kapnak itt arról a fontos szerepről is, melyet Szeged városának a magyar grafika történetében betölt. A lap a fiatal magyar művész mintegy ötven darabot kitevő válogatásából 2 linómetszet és 2 rézkarc fényképét is közli. — *Benjamin Goldsten* cikke a zsidó vonatkozású exlibrisekkel foglalkozik, 1504-től napjainkig. Ide sorolja a szerző az első héber feliratú exlibrist is, melyet Dürer készített 1504-ben W. Pirkheimer részére. Ezt követi a zsidó származású művészek felsorolása. — H. Fogedgaard folytatja „Régi exlibrisek a ma fényében” címmel indult sorozatát. Ez alkalommal *Hermann Hirtzel* svájci születésű grafikusról esik szó, aki a cikkel együtt bemutatott műveit a múlt század utolsó éveiben alkotta.

NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 28. évf. 122. szám (1976. évi 2. füzet)

A dán exlibris folyóirat első cikkében *Klaus Rödel* ad körképet az európai exlibris 1976. évi helyzetéről. „Több, mint normális optimizmus kell ahhoz, hogy valaki az exlibris területét élénknek, fejlődésben levőnek nevezze. Nincs még kihalóban az exlibris — de ezzel már sokat is mondtunk.” Ezekkel a gondolatokkal indul a cikk, melyben sorra veszi az európai országokban az exlibris, „a grafika kamaramuzsikusa” állapotát. Az exlibrisművészet vezető országának Csehszlovákiát tartja a szerző, ahol nemcsak nagy számú, de igen magas színvonalú alkotásokat létrehozó, népes művészgárda áll az exlibris ügyének szolgálatában. Legalább száz olyan gyűjtője is van ennek az országnak, akik kiváló csereanyaggal rendelkeznek. Itt már csak a régóta esedékes exlibris-űjság hiányzik.

Elismeréssel emlékeznek meg a cikk Hazánkról, ahol nemrég az exlibris folyóirat formátuma és színvonala igen előnyösen megváltozott. Hiányolja a fiatal grafikusművészek jelentkezését. Eredményként könyvel az ország vidéki városaiiban megindult gyűjtő-csoportosulásokat, ahol újabb művészeket nyernek meg a kisgrafika művelésére.

Frank Pedersen dán művész októberben ünnepelte 50. születésnapját. Ez alkalommal *H. Fogedgaard* írta róla, megemlítve, hogy eddig közel száz linómetszet exlibrist számolhat meg alkotásai körében.

Josef Sattler (1867–1931) német grafikusművész 1895-ben kiadott 42 exlibrist tartalmazó mappája a legértékesebb könyvritkaságok közé tartozik. Az ő tevékenységét ismerteti a lap következő cikke. Egy odesszai szovjet hajóstiszt, *Boris Levich* mutatja be 15.000 darabos gyűjteményét, gyűjtőtevékenységét rövid, pársoros írásában, melyből hasonló tárgyú cikkek szerzői is tanulhatnak: szerénységéről, tömör fogalmazásáról. — Tizenöt ország exlibris irodalmával zárja ismét gazdagon illusztrált számát a lap. Itt találjuk lapunk 1975/3 számának ismertetését is.

gati országok lapkiadási nehézségeire jellemző, hogy az NSzK exlibris egyesületének lapja ezután LIBRIS REVUE mellékleteként, évente kétszer, mindössze négy oldalon jelenik meg. A Dániai nyomtatott lap első cikke R.A. Winkler „Berlini történetek” című írása, a régi berlini exlibris iránti tevékenységéről. — Egy másik cikk a német exlibris egyesület nagy gondjáról beszél: Kevés az fiatal művész, aki hajlandó lenne tehetségét az exlibris művelésére fordítani. Egy azért mégis akadt, húsz éves. Az ő munkásságát ismerteti most nagysietve a lap, bizony erőlködéssel, hiszen a fiatal eddig mindössze hat (!) exlibrist alkotott... A lap végül négy német művész 1976-ban alkotott exlibris-ötletet sorolja fel.

Dr. Soós Imre

RIS—REVUE 2. k. 1976. 1. sz.

Rödel az 1976. évre készült és hozzá beérkezett mintegy 450 újról ad tájékoztatást. Magyarország kiemelése nem hiányozhat: innen érkezett a legtöbb újról, de ez a túlsúly csak mennyiség, nem művészi, bár színvonalas lapok is készültek: Fery Antal, Bordás Ferenc, Kopasz Márta, Varga Béla, Varga Nándor Lajos, Vén Zoltán és Vertel József művei. Rödel a legszebb magyar újról a Diskay Lenke fametszetét tartja. A délnémet Richard Rother grafikus- és szobrászművészről említi meg Jo Erich Kuhn cikke. Rother 1975-ben töltötte be a 85. életévét. Az erőteljes humorú meséknek legnagyobb gyűjteményét Dagmar Nováček, a mi kedves Dagmár nénink őrzi. Ez szerepelt a 2-ben Göteborgban megrendezett kiállításon is. Hanns Heeren 1954-ben róla írt sorait is itt olvashatjuk. Rövid hír szól az Ovar-i (portugália) múzeum exlibris-gyűjteményének kiállításáról. Egy évben 1975. novemberében megtartott, régi ex librisek aukciójáról olvashatunk, majd egyesületi hírlapja a számot.

RIS—REVUE 2. k. 1976. 2. sz.

aboni kongresszus részletes programját olvashatjuk az első oldalakon. Illusztrációként A. Kalas 20 ex librise szerepel. A csehszlovák egyesület gazdag rendezvénysorozatáról találunk felsorolást, és közlést a közgyűlésről. Eszerint a S.S.P.E. új elnöke: Otakar Hradecny. A finn exlibris-egyesületen Exlibris Yhdistys ez évben ülte alakulásának 30 éves jubileumát. A linzi születésű Max 1975. április 4-én töltötte be 80. életévét, ez alkalmából az Exlibris-Revue közli Fritz Mervald újról, mely eredetileg az Oberösterreichische Heimatblätter 1975. évfolyamában jelent meg. Kislinger foglalkozott a felsőausztriai népművészettel és a műveiben is fellelhetjük annak hatását. Daniel francia szobrász-festő- és grafikusművész rövid életrajzi adatai és bibliográfiája után (sz. 1908. március 12.) az egyesületi hírek következik, végül a lengyel Jerzy Piotrowicz bemutatása zárja a lapot. A 1976. évi újról a legutóbbi malborki biennálén mutatkozott be szürrealista rézkarcaival. 1943-ban született és a poznanban tanult művészeti tanulmányait Poznanban végezte.

RIS—REVUE 2. k. 1976. 3. sz.

Rödel beszámol a lisszabonban megrendezett XVI. Nemzetközi Exlibris Kongresszus eseményeiről és ismerteti a pályázat eredményét. Közli Lenkey István nekrológját a nemrég elhunyt Menyhárt Istvánról. A cikket a művész 5 fametszetének és Várkonyi Károly emléklapjának reprodukciója kíséri. A cikket Lenkey István ír a veszprémi Eötvös Károly könyvtár kisgrafikai galériájának kiállításáról. A cikket Hugo v. Balzar cikkét az osztrák Leopold Hoffmann-ról, mely eredetileg az Ö.E.G. 1973. évkönyvében jelent meg. Az 1901-ben született bécsi művész fametszetű ex librisein nagy van a tájképeknek. Az észti Heikki Lahi röviden ismerteti honfitársát, Ago Kivi-t (sz. 1933). Ed- exlibrist készített, főleg plasztikmetszeteket. Az Exlibris Revue által közölt 1976. évi ex libris- áfia magyar része meglehetősen hiányos. Az egyesületi közlemények mellett olvassuk Póka felhívását, melyben disszertáció-témájával: Don Quijotának a kisgrafikában játszott szerepével kapcsolatban kéri a gyűjtők támogatását.

S. A.

KISGRAFIKAI PÁLYÁZATOK

1977-ben három kisgrafikai pályázaton is versenghetnek grafikusaink, gyűjtőink nagy öröme, hiszen így remélhető, hogy a magyar kisgrafika, és az exlibris termés is növekedik, illetve javul. A pályázatok célja elsősorban a legkiválóbb grafikusok részvételének szorgalmazása, a kisgrafika művelésének kiszélesítése fiatal művészekkel, és nem utolsósorban a dilettánsok hadának megfékezése. Természetesen ezzel gyűjtőink csereanyagának minőségi javítása is célunk.

A számunkra legjelentősebb pályázat a KESZTHELYI IV. BALATONI KISGRAFIKAI BIENNALE, amely valójában függ össze. Itt az utolsó két év kisgrafikai termését állítják ki, és tekintélyes díjakkal — 15 000.- Ft-os fődíjjal — ösztönzik a pályázókat, akik a Balatonnal vagy az azzal kapcsolatos témájú művekkel — két kategóriában: szabadgrafika és exlibris (5–5 lap) — vehetnek részt. A kiállítás a tervek szerint 1977 július 2-án nyílik a Balaton Múzeumban Keszthelyen.

A másik pályázatot a IV. ORSZÁGOS KISGRAFIKAI TALÁLKOZÓ (SZEGED) tiszteletére hirdették meg. A szegedi művészek külön kiállítása mellett „Szeged világa” címmel kiírt pályázat elsősorban a város néprajzi, történelmi, kulturális, gazdasági vonatkozásaival foglalkozó kisgrafikák, városképek elkészítésére ösztönöz. A Találkozó legjelentősebb programja ez a kiállítás és pályázat, melynek 5000–2000 Ft-os díjai lesznek. A kiállítás az 1977 július 9–10-én rendezendő Találkozó alkalmából nyílik a Bartók Béla művelődési Központban.

A harmadik pályázatot kifejezetten exlibris készítő művészek számára írták ki. A PESTERZSÉBETI MŰZEUM három témában hirdette meg: — Az olvasó ember — Ady Endre születésének 100. évfordulójára — Pesterzsébetre vonatkozó ábrázolások. A díjak témánként 3000–1000 Ft-ig adhatók. A kiállítás 1977. május 25–június 12-ig látható a múzeumban.

A K.B.K. és a Magyar Képzőművészek Szövetsége mindhárom pályázat részletes felhívását megküldte az érdeklődő grafikusoknak. Reméljük fáradozásunk eredményes lesz.

RÉSUMÉ

... l'article premier du notre numéro double on lit un compte rendu sur les événements du ... de Lisboa, organisé du 11 à 14 août 1976. D'après la liste officielle y étaient présents 112 ...ants. La Hongrie fut représentée par 10 membres de notre Association.

... 7 et 18 juillet 1976 se déroulait dans la ville de Pécs la Troisième Entrevue Nationale des Amis ...tte Graphique. C'est ISTVÁN RÉTHY qui publie son article sur cette manifestation bien réussie ...). Les prix principaux du concours furent décernés à MM András Szunyoghy et Zoltán Vén. Les ...s du deuxième prix étaient MM Lajos Csurgói Máté et Károly Várkonyi. Les organisateurs de cet ...ent inoubliable pour les participants étaient les collectionneurs de Pécs et particulièrement ...rián Szentesi et József Kovács. Sur les pages de 6 à 10 nous publions les paroles du M. FERENC ...YN, peintre lauréat du prix Kossuth, retentissantes à l'occasion de l'inauguration de l'Entrevue de

... amis tchécoslovaques organisaient leurs entrevue annuaire dans la ville d'Olomouc entre le 18 et ...mbre 1976. C'est S.A. qui donne un compte rendu sur les événements des deux jours mentionnés.

... 2.) Y étaient présents 209 collectionneurs tchécoslovaques et 23 étrangers de sept pays divers. ...ux la délégation hongroise était la plus nombreuse avec ses 9 membres. La cartelle officielle de ...ue contenait 17 oeuvres graphiques, créations des plus célèbres artistes de la Tchécoslovaquie.

...IMRE SOÓS écrit sur l'art de CSABA RÉKASSY (P.13-16.) qui est un des plus éminents ...tants de l'art graphique hongrois contemporain. Il est né en 1937 à Budapest. Après ses études à ...Supérieure des Beaux-Arts sa première exposition fut organisée en 1971. A cette occasion il a ...un grand succès à cause de son talent universel. Auprès de ses gravures ravissantes y étaient ...s ses peintures, tableaux en émail, poteries, etc. Notre article fait l'éloge de son art graphique, ...usieurs exemplaires sont reproduits dans le présent numéro.

...OR SEMSEY présente l'activité artistique de Mme LENKE DISKAY (P.19-22.) Elle faisait ses ...s pas vers le monde des ex libris avant 18 années, en gagnant le troisième prix d'un concours du ...les Jeunes Artistes. C'est Ferenc Galambos qui a écrit l'article premier sur son art dans notre revue ...ne dizaine d'années. La Bibliothèque Nationale Széchenyi organisa encore en 1966 sa première ...on personnelle. La catalogue contenait la liste de ses premières 70 créations. Klaus Rödel publia ... la deuxième liste de ses oeuvres. Mme Diskay a participé jusqu'à présent aux plusieurs concours ...agna les prix suivants:

1968. Como	12ème Congrès	3ème prix,
1970. Budapest	13ème Congrès Concours Bartók	1er prix,
1970. Budapest	13ème Congrès Concours Dürer	2ème prix,
1971. Keszthely	Biennale de Balaton	1er prix,
1973. Keszthely	Biennale de Balaton	2ème prix,
1974. Helsingör	14ème Congrès	1er prix,
1975. Cegléd	Exp. Nationale de la Petite Graphique	2ème prix.

...llement les publications concernant son art sont aussi nombreuses. Mme B. Supka écrit sur elle ...deuxième volume de l'annuaire de la F.I.S.A.E. En 1974, à l'occasion de son exposition à Jász- ...la bibliothèque locale a publié une cartelle avec ses exlibris. Son art graphique bien apprécié est ...é par l'art populaire hongroise.

Sur les pages 23. et 24. nous publions l'article d'ANDOR SEMSEY paru en français dans le troisième volume „Les Artistes de l'Ex Libris”, publié à Lisboa. L'auteur fait l'éloge de l'activité artistique du Professeur NÁNDOR LAJOS VARGA, président de la K.B.K., éducateur émérite de toute une génération de jeunes artistes, auteur d'une quantité des publications sur la technique des arts graphiques.

Nous publions sans changement l'article d'ISTVÁN LENKEY sur JÓZSEF MENYHÁRT (P.26—27). L'intention de la Rédaction était de saluer avec cet article l'artiste célèbre de Debrecen, à l'occasion de son 75ème anniversaire. Hélas, le destin a autrement décidé, l'artiste décéda le 1er mai 1976. Ainsi l'article devenait une nécrologie. Quoique le feu artiste possède un oeuvre pictural digne d'attention son nom devenait mieux connu par ses créations graphiques entre les deux guerres mondiales. — Nous publions les dates importantes de sa vie sur la page 30.

Le Père ORIOL M.DIVI, artiste espagnol bien connu en Hongrie, vit à présent à Jérusalem. Dans son article Dr. ISTVÁN CSÁNYI fait connaître sa personnalité sympathique (P.31—33.). Il est né en 1911 dans un petit village à proximité de Barcelona. Dès sa jeunesse il s'intéressait aux arts, il étudia à dessin. Après ses études de théologie il devenait prêtre, puis membre de l'ordre de Saint Benoît. Entre 1960 et 1962 il participa aux concours divers artistiques. Son moyen d'expression favori est la xylographie. Le nombre de ses ex libris a dépassé le 120.

On lit la cinquième et finale partie de l'essai de REZSÓ SZIJ sur l'artiste hongrois JÁNOS MATA sur les pages de 34 à 38. L'auteur énumère et analyse les derniers livres illustrés par les xylographes de Mata.

FERENC GALAMBOS écrit une nécrologie sur le feu éminent collaborateur de la Bibliothèque Nationale Széchenyi DR. PÁL BÉLLEY (P.39—42.). Sa carrière de bibliothécaire se déroulait dans la même bibliothèque, mais son nom était aussi bien connu par les programmes fondés par lui à la Radio et TV. Comme bibliothécaire, il était un fervent travailleur de l'enrichissement de la collection, s'occupant aussi de la lexicographie. Il organisa 11 expositions d'ex libris dans la Bibliothèque Széchenyi. L'auteur énumère les données exactes des publications concernant les expositions mentionnées. P. Béley décédait âgé de 51 ans. Son mérite indéniable est que la Bibliothèque Nationale possède dans sa collection la plus riche des ex libris hongrois anciens (XVI—XIX. siècles.).

Dans son article VENCEL ELEKES, collectionneur de Gyergyószentmiklós (Romania) répond aux questions „Comment devenais-je collectionneur d'ex libris?” (P.44—47.). Sa collection des objets d'art l'a amené à la collection des ex libris. C'étaient ses amis de Budapest qui l'ont introduit à la K.B.K. et à lui on offert ses premières pièces. Sa collection n'est pas encore volumineuse, elle possède environ 3500 ex libris de 672 créateurs. Sa collection de petite graphique était exposée à Gyergyószentmiklós Gyergyóújfalu et Csákszereda.

On lit les NOUVELLES de la vie d'ex libris en Hongrie et à l'étranger sur les pages de 48. à 62.

Nous publions la liste des nouveaux membres de la K.B.K. sur la page 65.

Une nouvelle initiative de la Rédaction: La liste des oeuvres créés en 1975 par LENKE DISKÓ, ANTAL FERY, LÁSZLÓ KÉKESI, BÉLA STETTNER, LAJOS NÁNDOR VARGA et ZOLTÁN VARGA (P.66—67.).

Dans la rubrique KÖNYVESPOLC (Caiser de Bibliothèque) on lit sur les plus importantes publications des livres concernant l'ex libris (P.70—72.).

Sur les pages de 74 à 77 nous publions les révisions des revues d'ex libris, composées par DR. IMRE SOÓS et DR. ANDOR SEMSEY.

KIADVÁNYOK

Felhívjuk, különösen új tagjaink figyelmét, hogy az alábbi kiadványaink titkárunknál megrendelhetők:

Lipcei kongresszusi mappa 10 linó és fametszettel	20.- Ft
Hamburgi kongresszusi mappa 10 linó és fametszettel	20.- Ft
1967 Bpesti Baráti Találkozó kiállítási katalógusa	5.- Ft
Ugyanezen Találkozó mappája 20 linó és fametszettel	40.- Ft
Comoi kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel	40.- Ft
KBK 10 éves Jubileumi Évkönyve, lenvászonkötésben, 168 oldal terjedelemben, 55 illusztrációval, Kner nyomda gondozásában	80.- Ft
A XIII. Budapesti Nemzetközi Kongresszus mappája, 37 linó és fametszettel, lenvászonkötésben	87.- Ft
A budapesti Kongresszus alkalmából általunk kiadott:	
Az Exlibris Művészei II. kötete, 11 külföldi és 3 magyar művész 136 eredeti grafikáját tartalmazza, 185 oldal terjedelemben.	
Már csak néhány példány áll rendelkezésre	142.50 Ft
Kisgrafikai Értesítő II. kötete. Folyóiratunk 1968–71. évfolyamai kötve 442 oldal terjedelemben. Már csak néhány példány. (Az első kötet már elfogyott)	100.- Ft
Dániai kongresszusi mappa, 30 fa és linómetszettel	60.- Ft
Jugoszláviai kongresszusi mappa 12 fa és linómetszettel	30.- Ft
German Ratner moszkvai grafikus mappája 10 műanyagmetszettel	30.- Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel	50.- Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel, valamint 8 rézkarccal	130.- Ft

Vidéki megrendelés esetén 6.- Ft portóköltiséget levélbélyegben mellékeljenek.

